

Sprogets betydning for in- og eksklusion af racialiserede minoriteter

- et studie med udgangspunkt i indsatsen '2 Timer om Ugen'

Bachelorprojekt i Kultur- og Sprogødestudier

Humanistisk bachelor, Roskilde Universitet
Maj 2024

Gruppenr.: S2425812967
Laura Valentiner Nyboe, 73427
Iben Amalie Kjær, 74387

Vejleder: Julia Suárez Krabbe
Censor: Mirjam Gebauer

Antal anslag: 107.163

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse	1
Abstract	2
Indledning	4
Problemfelt	6
Teori	8
<i>Kritisk teori som videnskabsteori</i>	11
Empiri	14
Metode	16
<i>Interviews</i>	16
<i>Deltagerobservationer</i>	17
<i>Forskerposition</i>	18
Tematisk analyse	21
<i>Tema 1: Sprogets betydning</i>	21
<i>Tema 2: Sprogtest</i>	25
<i>Tema 3: 'Dem' og 'os'</i>	28
<i>Tema 4: Kategoriseringer</i>	32
<i>Delkonklusion</i>	36
Diskussion	37
Konklusion	43
Litteraturliste	45
Bilagsoversigt	48

Abstract

The purpose of this paper is to examine how different languages are decisive for which racialized groups are included and excluded in Danish society. The motivation for this project is based on personal interest as well as the rising contemporary societal issues regarding immigration and social inequality. Therefore, we seek to shed light on how the intersection of race and language works within both historical and contemporary frameworks.

The project's empirical data is based on the social initiative '2 Timer om Ugen', which purpose is to strengthen racialized minority children's Danish language skills and support their education. We have conducted qualitative interviews with the coordinator located in Odense, two of the volunteers and two of the children's parents. Furthermore, we did participant observations of the initiative's Sprogklub (language club).

Our empirical findings have resulted in four themes which our analysis elaborates upon: *the meaning of language, language tests, 'them' and 'us,' and categorizations*. Within these themes we analyze how raciolinguistics can be used to illuminate how notions of language and race from the European colonial mindset are reproduced through the work of '2 Timer om Ugen'.

The theoretical perspective on which this analysis builds upon is based on the research articles *Unsettling race and language: Toward a raciolinguistic perspective* (2017) by Jonathan Rosa and Nelson Flores in combination with Anne Drangsdal's article *Speaking Racism – Raciolinguistic Frontiers, Worth and Belonging in the Governing of Refugees in Norway* (2024). Moreover, we include Peter Hervik's article *The Discrimination of Equality: The Danish colorblindness in the multicultural society* (2001) throughout the project.

Lastly, our discussion focusses on how 'welfare racism' is a structural part of our welfare system. We discuss how doctrinal and institutional racism create value hierarchies in Danish society, and how popular racism reproduce social inequality through discourses. The discussion is based on Fabio Perocco's research article *Racism in and for the Welfare State* (2022).

Finally, we conclude that despite the good intention of integrating racialized minorities, the initiative '2 Timer om Ugen' becomes a product of the institutional framework they work within and ends up reproducing social inequalities. There is a paradox in that language both

includes and excludes population groups together with language and race being entangled in historical and contemporary constructions of nations and citizenship.

Indledning

I dette bachelorprojekt vil vi undersøge samspillet mellem sprog og race inden for både historiske og nutidige rammer samt, hvordan disse forståelser er medbestemmende for, hvem der må blive inkluderet i et samfund – og hvem der ekskluderes. Det er nemlig gennem sproget, at mennesker bliver aktører i det sociale og kulturelle liv, hvori identitet og kultur udvikles (Jørgensen & Münster, 2016: 16).

Vores motivation for dette emnevalg bunder både i personlig interesse indenfor feltet om immigration og social ulighed samt nutidige samfundsproblematikker: “Vi lever i en tid, hvor mennesker i højere grad end tidligere, og af forskellige årsager, rejser fra deres oprindelseslande og bosætter sig forskellige steder rundt om i verden. Mennesker af forskellige oprindelser er kommet tættere på hinanden, men der synes alligevel at eksistere en række etniske grænsedragninger, som holder folk på afstand af hinanden,” (Larsen & Jensen, 2014: 32). Dette er hvad Stephen Castles og Mark J. Millers kalder ‘the Age of Migration’ (ibid.). Samtidig lever vi i en brydningstid med stigende fokus på diversitet, strukturelle samfundsmuligheder og diskrimination (Lagermann & Khawaja, 2022: 11).

Dette kan racelingsvistisk teori hjælpe os til at belyse. Her vil vi anvende forskningsartiklen *Unsettling race and language: Toward a raciolinguistic perspective* (2017) af Jonathan Rosa og Nelson Flores samt Anne Drangslands forskning om sprogkrav for opholdstilladelse og statsborgerskab i *Speaking Racism – Raciolinguistic Frontiers, Worth and Belonging in the Governing of Refugees in Norway* (2024). Ydermere vil vi anvende Peter Herviks artikel *Lighedens diskrimination: Den danske farveblindhed i det flerkulturelle samfund* (2001) til at diskutere den nordiske lighedstanke og farveblindhed. I projektets diskuterende del vil vi særligt anvende teoretiske pointer om velfærdssystemet og den underliggende velfærdsracisme fra Fabio Perocco’s *Racism in and for the Welfare State* (2022). En uddybende introduktion af vores fire forskningsartikler kan læses i teori-afsnittet.

Projektets empiri tager udgangspunkt i den sociale indsats ‘2 Timer om Ugen’, som hører under Fonden for Socialt Ansvar. Her har vi udarbejdet interviews med tre forskellige aktører samt deltagerobservationer af deres initiativ Sprogklubben, hvor børn med racialiseret minoritetsbaggrund kommer og lærer det danske sprog gennem leg og dialog – hvilket uddybes i empiri-afsnittet. Adgangen til netop dette initiativ har tilmed formet vores fokus på sprog.

Grundet vores eksplorative arbejdsproces, har vi undervejs fundet ud af, hvordan historiske perspektiver og racistiske samfundsstrukturer dominerer vores holdninger og opfattelser af race og sprog i dag. Hvorfor vi ikke udelukkende har et fokus på sprogets betydning for in- og eksklusion, men også det koloniale- og velfærdsmæssige perspektiv. Netop også af denne grund vil vi understrege, at dette bachelorprojekt *ikke* er en kritik af indsatsens arbejde, men derimod af de strukturelle rammer som bl.a. *de* arbejder inden for.

Problemfelt

I løbet af 1990'erne så man en markant ændring i holdningen til flygtninge og indvandrere i Europa og dermed en skærpelse af integrations- og udlændingelovgivning (Hervik, 2001: 47). I denne forbindelse herskede en kulturel dikotomi af 'vi', den hvide, majoritet, og de 'fremmede' (Hervik, 2001: 51, 43). Konstruktionen af 'de andre' kan, ifølge Peter Hervik, ikke adskilles fra ønsket om et homogent kulturelt fællesskab. Dog argumenterer den britiske-tjekkiske filosof, Ernest Gellner, at dette er en myte opstået i forbindelse med et behov for at organisere sig under omfattende sociokulturelle ændringer (ibid.).

Idéen om et homogent samfund hænger også sammen med den nordiske lighedstanke. I takt med den stigende multikulturalisme advokerer flere nordiske politikere om, at alle mennesker er lige og ens. Med et sådant ideal kan det være vanskeligt at få øje på, om der foregår diskrimination af racialiserede minoriteter. En såkaldt 'farveblind' tilgang, hvor man bevidst undgår at gøre forskel på mennesker for ikke at skabe ulighed og konflikt, kan paradoksalt ende med at diskriminere (Hervik, 2001: 41, 49). I dag er denne historiske farveblindhed erstattet af en "aggressiv dominerende kulturalistisk diskurs, der bevidst nægter at inkludere indvandrere og flygtninge som en del af kategorien 'os'," (ibid.: 49).

Konsekvensen af den farveblinde tilgang kan derfor være, at den danske befolkning ikke anerkender et multietnisk samfund (ibid.). Væsentligt her er Laila Lagermann og Iram Khawajas pointe om, at vi ikke fra naturens side er født blinde for racialiserede forskelle, men at vi bevidst eller ubevidst er blinde over for dem (Lagermann & Khawaja, 2022: 29). Den britiske samfundsvidenskabsmand, Michael Banton, pointerer i samme forbindelse, at "diskrimination opstår, når lige forhold bliver behandlet forskelligt, eller når forskellige forhold bliver behandlet ens, uden hensyntagen til deres forskellighed," (Hervik, 2001: 50).

Forestillingen om et kulturelt, homogent samfund bruges som et organiserende princip for inklusions- og eksklusionskriterierne (ibid.: 44). Det danske rustningskapløb fra 90'erne mod indvandring, går især ud på at forhindre, at racialiserede minoriteter får tildelt økonomiske og sociale ressourcer, imens kravene og rettighederne bliver begrænsede. Eksklusion handler netop om ikke at have mulighed for at deltage på lige fod med dem, der er inkluderet i fællesskabet (Lagermann & Khawaja, 2022: 27).

Over de sidste par årtier har sprogkrav i stigende grad været en betingelse for opholdstilladelse og rettigheder for migranter. At 'ikke-dansker' skal tillære sig det danske sprog, er et

gennemgående emne i den offentlige debat (Hervik, 2001: 47-48). Sprogfærdigheder bliver set som “en symbolsk nøgle, der kan løse specifikke problemer omkring kulturel forskellighed,” (ibid.: 46). Sprogtest bliver eksempelvis et middel til styring af adgang til privilegier i forbindelse med migration (Drangland, 2024: 6). Disse krav bunder i en europæisk opfattelse af racialiserede minoriteter som problematiske med en kultur, som er mindre værd og ikke mindst uforenelig med den danske (Larsen & Jensen, 2014: 35). Race- og sproghierarkier har været og er med til at positionere europæiske sprog som overlegne (Rosa & Flores, 2017: 623). Racialiserede befolkningsgrupper bliver altså kategoriseret som et humanitært velfærdsprojekt, der skal afhjælpe de problemer, der følger med (Olwig, 2008: 235). Derfor er ønsket om kulturel homogenitet tæt forbundet med velfærdssystemet, der blevet skabt i løbet af det 20. Århundrede (ibid.: 240). Ifølge Institut for Menneskerettigheder, er det derfor nødvendigt at forstå den samfundsmæssige kontekst, som diskrimination opstår og lever i (Institut for Menneskerettigheder, 2023: 6). De sociale differentieringer mellem mennesker bliver nemlig drevet af den nationale politik såvel som den samfundsmæssige struktur (Perocco, 2022: 14-15). Velfærdsracismen er derfor en vigtig faktor i de racemæssige uligheder knyttet til migration (ibid.: 30).

Problemformulering: Hvilken betydning har sprog og race for in- og eksklusion af racialiserede minoriteter i Danmark?

- **Analysespørgsmål:** Hvordan kan den racelingsvistiske teori bruges til at belyse, hvordan forestillinger om sprog og race med rødder i den europæiske, koloniale tankegang reproduceres igennem ‘2 Timer om Ugen’s arbejde?
- **Diskussionsspørgsmål:** Hvordan skaber velfærdsracismen, gennem doktrinære- og institutionelle politikker, værdihierarkier i det danske samfund, og hvordan reproducerer folkelig racisme social ulighed igennem diskurser?

Teori

I vores teori-afsnit vil vi først gennemgå de valgte forskningsartikler, som udgør den teoretiske ramme. Herefter vil teorierne blive gennemgået ud fra den forståelse, at de videnskabssteoretisk bevæger sig inden for kritisk teori. Til dette anvender vi Asger Sørensens kapitel om *Kritisk Teori* i bogen *Videnskabsteori* (2012).

Den teoretiske ramme for vores bachelorprojekt, racelinguistik, er bl.a. et perspektiv, som Jonathan Rosa og Nelson Flores belyser. Rosa er tilknyttet Center for Comparative Studies in Race and Ethnicity (Stanford Graduate School of Education (u.å.)), mens Flores bl.a. er adjunkt i uddannelseslinguistik og tilknyttet fakultetet ved Center for Latinamerikanske befolkningsgrupper (Penn Graduate School of Education (u.å.)).

Kategorierne race og sprog er både historisk og i nutiden blevet set som naturligt forbundne, og det er igennem et racelinguistisk perspektiv, at Rosa og Flores ønsker at forstå de måder, hvorpå vi inddeler og klassificerer race og sprog. Teorien bliver udforsket i fem aspekter, som vi kort vil opsummere herunder.

I det første perspektiv 'Historical and contemporary colonial co-naturalizations of race and language' kaster Rosa og Flores et blik tilbage til den europæiske kolonisering. Denne tid og den bevidsthed europæerne havde om mennesker var med til at forankre og forme forestillinger om race og sprog, hvor europæiske sprog blev anset som bedre end andre, og ikke-europæiske sprog blev undertrykt. Det var med til at styrke opfattelsen af europæisk overlegenhed og marginalisering af racialiserede befolkningsgrupper (Rosa & Flores, 2017: 623).

Racelinguistiske ideologier spillede en afgørende rolle i at dehumanisere oprindelige befolkningsgrupper og berøve dem deres sproglige identitet. Selv når de oprindelige befolkninger accepterede de europæiske sprog, blev de stadig betragtet som 'de Andre' og aldrig fuldt accepteret som europæiske eller menneskelige (ibid.: 625). Ifølge Rosa og Flores påvirker og former disse ideologier stadig vores bevidsthed, og hvordan befolkningsgrupper hierarkiseres i dag. Dette ser Rosa og Flores som en grund til at udvikle teori, der forklarer, hvordan sprogopfattelse er påvirket af race (ibid.: 627).

I det næste perspektiv 'Perceptions of racial and linguistic difference' dykker Rosa og Flores ned i, hvordan de racelinguistiske ideologier opererer i samfundet. De kommer bl.a. med en teoretisering af begrebet 'the white listening subject'. Ifølge de to forskere har hvide individer ofte en dominerende position i samfundet, hvorfra de bedømmer sprogbrug. Den hvide

lytterposition påvirker bl.a. opfattelsen af sproglig renhed og legitimitet. Racemæssige opfattelser af sprog ikke kun begrænser sig til det enkelte individ, men snarere spredt som ringe i vandet og infiltrerer institutionerne i samfundet. Det er altså hele systemer og hvidhed som en historisk og nutidig magtposition, som er med til at opretholde racelingsvistiske ideologier (ibid.: 628).

Fra det tredje perspektiv 'Regimentations of racial and linguistic categories' anvender vi især Rosa og Flores' pointe om, at sprog og race ikke er adskilte enheder, men konstrueret og sammenflettet i sociale kontekster og former, hvordan individer identificerer sig selv og andre sprogligt og racemæssigt. Perspektivet giver os en forståelse for, at hvad der anses for at være standard eller afvigende sprog afhænger af de sociale og politiske forhold, som omgiver sproget. Herudover forholder forfatterne sig kritisk til den praksis, hvor institutionelle værktøjer som sprogtest bliver indført i skoler. Ifølge Rosa og Flores kan sprogtest ses som en måde på institutionelt plan at udpege, hvem der lever op til de forestillede standarder, og hvem der afviger og derfor har behov for forbedring (ibid.: 634).

I det fjerde perspektiv 'Racial and linguistic intersections and assemblages' skriver Rosa og Flores, at forskellige kategorier, såsom sprog og race, er sociale konstruktioner, der gensidigt påvirker hinanden. De mener ikke, at sprog og race er naturlige kategorier (ibid.). Race derimod skal forstås som en praksis, der stammer fra den koloniale historie, og er derfor en analytisk betydningsfuld kategori i forskning (ibid.: 636, 634). Hvis man kan erkende dette, kan det være med til at rette fokus over på, hvordan den koloniale mentalitet gentages i nutidens samfund og hindrer social retfærdighed (ibid.: 637).

Til sidst i det femte perspektiv 'Contestations of racial and linguistic power formations' lægger Rosa og Flores særligt vægt på forbindelsen mellem sprog, politik, økonomi og global kapitalisme. Her ses sprog ikke kun som et kulturelt fænomen, men snarere som dybt forankret i økonomiske og politiske systemer (ibid.). Rosa og Flores argumenterer for, at en vigtig del af at skabe forandring er at udfordre og nedbryde den dybt rodfæstede idé om hvid overlegenhed, som er en del af de institutionelle strukturer (ibid.).

Vores bachelorprojekt hviler ydermere på de teoretiske indsigter, vi har fået igennem Kari Anne Drangslands forskning om sprogkrav for opholdstilladelse og statsborgerskab. Hun har især arbejdet med norsk asyl- og integrationspolitik og mangfoldighed, deltagelse og migration (Universitetet i Bergen (u.å.)).

I 2021 lavede hun etnografisk feltarbejde på en norsk sprogscole, der tilbyder sprogkurser til personer, der har fået flygtningestatus i Norge. Her udforsker hun, hvordan flygtninge møder, opfatter og udfordrer sprogkrav. Forskningen har givet os en større forståelse for, hvordan sprogkrav eller –standarder kan opretholde eller udtrykke racisme (Drangslund, 2024: 1). Ved at se på de krav, der stilles til sprog i samfundet, kan man få et klart billede af, hvordan magtstrukturer fungerer og hvordan værdihierarkier, der er baseret på race, opstår og vedligeholdes (ibid.: 2). Mange af de erfaringer, som Drangslund gør sig i mødet med flygtninge, der er tilknyttet sprogskolen i Norge, er ligeså oplevelser, vi har taget med os i vores forskningsfelt, da vi besøgte ‘2 Timer om Ugen’.

Vi vil også fremhæve antropolog Peter Herviks artikel *Lighedens diskrimination: Den danske farveblindhed i det flerkulturelle samfund* (2001). Hervik er adjunkt og professor ved Center for Studiet af Migration og Diversitet på Aalborg Universitet (LinkedIn (u.å.)). I artiklen sættes fokus på farveblindhed og den danske lighedsopfattelse: “[...] den danske lighedsopfattelse - udledt af hverdagslivets samtaler og handlinger samt mediernes dækning - er løbet ind i et paradoks, der indebærer, at ligheden diskriminerer,” (Hervik, 2001: 41).

Farveblindheden opstår, når en stærk intention om at bevare ligestilling mellem mennesker medfører en mere eller mindre bevidst ignorering af forskelle (ibid.). Denne opfattelse argumenterer han for er en integreret del af den danske selvforståelse, der bygger på, at alle individer skal være ens, hvad angår sprog, økonomi, kultur mv. Ønsket om et kulturelt homogent fællesskab er ikke naturligt, men derimod konstrueret diskursivt (ibid.: 43, 44).

Som en fjerde teoretisk artikel benytter vi Fabio Peroccos *Racism in and for the Welfare State* (2022) i projektets diskussion. I hans forskning om uligheder og racisme (ResearchGate (u.å.)) står begrebet om velfærdsracisme helt centralt: “[...] a phenomenon consisting of racial discrimination in welfare provisions and a racialised welfare discourse,” (Perocco, 2022: 1). Racisme kommer altså til udtryk gennem love og foranstaltninger omhandlende velfærds- og sociale ydelser både på nationalt og lokalt niveau samt i negative, diskursive repræsentationer af særligt BAME-folk; “Black, Asian, and minority ethnic,” (Cambridge Dictionary (u.å.)).

Ifølge Perocco har velfærdsracisme eksisteret lige så længe som velfærdsstaterne selv, men har i de sidste to årtier fået en tilbagevenden i forbindelse med den generelle forværring af migrationspolitikken, hvilket har ført til en neo-liberalistisk racisme (ibid.: 2). Særligt omhandler velfærdsracismen arbejdsmæssige- og sociale rettigheder samt af indsnævring af socialt medborgerskab (ibid.).

Ifølge Perocco er velfærdsracismen både *strukturelt*, *struktureret* og *strukturerende*. Førstnævnte ved at der hersker en forbindelse mellem kolonialisme, racisme og kapitalisme, hvilket præger velfærdsstatens udvikling samt forholdet mellem velfærd og såkaldte ‘fremmedarbejdere’. Særligt racisme er, ifølge Perocco, en strukturel del af det moderne samfund (ibid.). Velfærdsracismen er ligeså *struktureret* gennem politikker, praksisser og diskurser. Sammen med islamofobi strukturerer velfærdsracismen nutidens nationalisme (ibid.: 2-3). Slutteligt er velfærdsracismen *strukturerende*, da det producerer og reproducerer social ulighed især forbundet med migration. Dette har konsekvenser for de racialiserede minoriteters vilkår bl.a. i forhold til juridisk situation og beskæftigelse; begge knyttet til modtagelse af sociale ydelser (ibid.: 3).

Ydermere differentierer Perocco mellem tre niveauer, hvorved velfærdsracismen opstår og påvirker hinanden gensidigt. Øverst er den doktrinære racisme, der kommer til udtryk gennem statspolitik og institutionel diskrimination. Det er den overordnede idé og ideologi. Den institutionelle racisme genererer så oplevelser og situationer på baggrund af den racistiske doktrin. De to går altså hånd i hånd, og kommer fra de øverste samfundslag af dominerende og uddannede klasser; dem, der i høj grad besidder magten. Dette slår så sine rødder i befolkningen; den folkelige racisme (ibid.: 19). Velfærdsracisme opstår i forbindelserne mellem disse tre: “It draws its arguments from doctrinal racism, is embodied in institutional racism, it spreads like a virus among the population,” (ibid.: 20).

Kritisk teori som videnskabsteori

Alle fire artikler udgør tilsammen en teoretisk linse eller perspektiv, hvorigennem vi anskuer vores empiri. Det er vores forståelse, at forfatterne til de fire forskningsartikler arbejder indenfor kritisk teori som deres videnskabsteoretiske ståsted. Forfatterne forsøger at skabe bevidsthed om, hvordan de koloniale strukturer stadig påvirker vores blik på race og sprog. De ønsker ikke blot at erkende den sociale virkelighed, som den er, men derimod se deres egen forskning som en del af den samfundsmæssige udvikling; noget der kan bidrage til den politiske kamp for retfærdighed (Sørensen, 2012: 170).

Peter Herviks forskningsartikel er først og fremmest en kritik af den danske lighedstænkning. Han ønsker at “[...] udfordre den danske farveblindhed i forholdet til andre folks tilstedeværelse i Danmark samt til at vise svaghederne i den logik, der handler om, at ligeværd forstås som lighed,” (Hervik, 2001: 42). At fremme en bevidsthed om, at denne lighedstænkning

paradoksalt diskriminerer, er Herviks projekt (ibid.: 41). I kritisk teori er der et mål om at skabe en bevidsthed iblandt de kredse, som har magt i samfundet (Sørensen, 2012: 175). Vi tolker derfor Herviks slutmål som et forsøg på at skabe bevidsthed om, at farveblindheden i Danmark er med til at reproducere racialiserede værdihierarkier.

Et centralt element inden for kritisk teori er, at man skal forholde sig skeptisk og betvivle alt det, man tror, man ved (ibid.: 171). Ved at drage paralleller til den amerikanske lighedstænkning, betvivler Hervik den danske forståelse af lighed og forsøger altså at belyse nogle af de blinde vinkler, som eksisterer inde for denne tænkning.

I sin gennemgang af hvordan racisme manifesterer sig gennem racediskrimination i velfærdsydelser, kritiserer Perocco, at visse racialiserede befolkningsgrupper modtager dårligere velfærdsydelser sammenlignet med andre. Her forsøger han at skabe en bevidsthed om, hvordan racismen spreder sig fra de steder, hvor magten finder sted, til andre dele af samfundet. Racismen er med til at forme et narrativ om, at nogle etniske grupper er byrder for samfundet. Ifølge Perocco kan de narrative fortællinger være skadelige, da de er marginaliserende og retfærdiggør racistiske velfærds politikker (Perocco, 2022: 1). Vi tolker det som, at Perocco kritiserer velfærdsracismen, da den har negative implikationer for de racialiserede individer, som ikke nyder goderne af velfærdsstaten på lige fod med hvide europæere.

Ved at medtænke den samlede samfundsmæssige totalitet arbejder Jonathan Rosa og Nelson Flores sig også inden for den kritiske teori (Sørensen, 2012: 172). De er på én gang helhedsorienterede og kritiske ved at forholde sig til de historiske og nutidige politiske og økonomiske omstændigheder. Sagt med andre ord, sår de mistro om samfundets facade. Dette med et mål om frigørelse fra den måde særligt sprog og race intersektionelt sammenflettes og undertrykker racialiserede befolkningsgrupper.

Rosa og Flores skriver tilmed følgende: “In this article we connect critical-language research with critical-race scholarship in order to develop a more robust understanding of the historical and structural processes that organize the modes of stigmatization in which deficit perspectives are rooted,” (Rosa og Flores, 2017: 622). Dette fokus vil gøre os i stand til at frigøre os fra den individuelle sprogpraksis, som det sted, hvor kategorierne sprog og race forhandles og dermed sammenfiltres. Et fokusskrift til større, systematiske strukturer, hvilke vedligeholder og former racemæssige og sproglige værdihierarkier, er væsentligt ifølge Rosa og Flores (ibid.).

I samme tråd forstår vi ligeså Kari Anne Drangslands forskning som kritisk. Hun tager nemlig selv udgangspunkt i Rosa og Flores' artikel og skriver, at en udvidelse af racelinguvistiske perspektiver kan være med til at bevidstgøre, hvordan sprog og race er sammenfiltret (Drangsland, 2024: 2). Det er vores forståelse, at Drangslands projekt er at udforske, hvordan standarder i sprogpraksisser bliver mødt af racialiserede befolkningsgrupper, og hvordan deres oplevelser kan udtrykke den diskrimination, som de oplever. Drangsland skriver selv: "I suggest that the lens of linguistic and audible requirements provide an 'image of the workings of powers,'" (ibid.). Ved at analysere interviews på en enkelt sprogskole med et racelinguvistisk perspektiv, holder Drangsland fast i helhedsperspektivet.

Dette drager vi inspiration af til vores eget videnskabsteoretiske ståsted. Nemlig at vi ikke blot udforsker '2 Timer om Ugen's arbejde, men derimod bruger det som et springbræt til at forstå de bredere strukturer, som indsatsen arbejder indenfor. Inden for kritisk teori er det nemlig et centralt element, at man ikke lader sig forblænde af små detaljer, men derimod hele tiden forholder sig til, hvilken kontekst det skal ses i. Herudover er de faktiske hændelser og perspektiver, som vi bliver opmærksomme på undervejs, forudsætningen for forandring (Sørensen, 2012: 177).

Empiri

I dette bachelorprojekt består empirien af interviews med koordinatoren for indsatsen '2 Timer om Ugen' i Odense, Fatema Abdol-Hamid, interviews med to af de frivillige i indsatsens Sprogklub og med to af børnenes forældre samt deltagerobservationer af selve Sprogklubben. I vores søgen efter en social indsats i Danmark, som har til formål at fremme inklusion af racialiserede minoriteter, havde vi kontakt til flere forskellige. En helt afgørende faktor for, hvorfor vi endte med '2 Timer om Ugen', var, at de helt simpelt havde mere tid og flere ressourcer på daværende tidspunkt. Adgangen blev altså afgørende for vores empiri og dermed projektets retning.

'2 Timer om Ugen' er en organisation, som støtter inklusionen af flygtninge og flersprogede børn. Formålet er at "støtte flersprogede børn i alderen 3-8 år sprogligt, kulturelt og socialt, så de kan få en bedre skolegang og på længere sigt gennemføre en ungdomsuddannelse," (2 Timer om Ugen (u.å.)). Indsatsen blev til i 2008, da historiker Pia Sigmund fik idéen, og året efter mødte hun Alaa Abdol-Hamid på en rejse til Syrien, hvor de to sidenhen har samarbejdet om initiativet. Siden 2019 er der, udover i Odense, åbnet afdelinger i Esbjerg og Århus, og i 2022 blev indsatsen en del af Fonden for Socialt Ansvar (2 Timer om Ugen (u.å.)).

Indsatsen består af to dele. Den ene er hvor et barn bliver matchet med en frivillig, og på baggrund af indledende kompetencesamtaler, vurderer koordinatorene, hvorvidt matchet giver mening. Når barnet og den frivillige mødes første gang hjemme hos barnets familie, er koordinatoren med for at skabe tryghed og sikkerhed mellem de to parter. Den frivillige får udleveret en aktivitetsplan som værktøj til at strukturere fremtidige samværsaftaler, men det er op til den frivillige og barnet selv, hvad de vil lave. Dog med betingelsen af, at den frivillige hele tiden har fokus på, at barnet lærer at bruge det danske sprog og udvikler sig. Forløbet skal vare minimum én gang om ugen i to timer over et halvt år (2 Timer om Ugen (u.å.)).

Den anden del af indsatsen er Sprogklubben, som er det, vi har beskæftiget os med her i projektet. Her mødes 10-12 flersprogede børn på 6-7 år én gang om ugen med fem-seks frivillige også i en periode på 6 måneder (2 Timer om Ugen (u.å.)). En del af børnene er flygtninge, men de fleste er født i Danmark (Fonden for Socialt Ansvar (u.å.)). Målet er at udvikle og afprøve nye metoder til at styrke børnenes dansksproglige kompetencer (2 Timer om Ugen (u.å.)).

Aktiviteterne består af sproglege, der har fokus på at stimulere børnenes sproglige bevidsthed samt filosofiske dialoger, der udvikler børnenes generelle evne til at lytte, forstå, tænke og tale det danske sprog. “Forskere fra Syddansk Universitet har til formålet udviklet et program, der skal styrke børnenes sproglige kompetencer via engagerende interaktioner og aktiviteter i et inkluderende fællesskab, hvor børnene oplever at blive anerkendt, og hvor de føler at de trygt kan udfolde sig og øve sig på det, som de ikke helt har lært endnu,” (2 Timer om Ugen (u.å.)).

Grundet adgangen til lige netop denne indsats, formede det projektets fokus på sprog. Som vores undersøgelser og analyse skred frem, fandt vi ud af, at det var uundgåeligt at have det koloniale og velfærdsmæssige perspektiv. Det er nemlig de rammer, hvori indsatsen arbejder, hvilket vi vil uddybe i projektets analyse og diskussion. Vi bruger altså indsatsen som et eksempel på, hvordan tiltag i Danmark prøver at inkludere racialiserede befolkningsgrupper samt, hvordan der hersker paradokser i det ellers intentionelle, gode formål.

Som nævnt har vi foretaget tre forskellige typer interviews med forskellige informanter; hvilket vi vil uddybe nedenfor i metode-afsnittet. Det har vi valgt for at få indsigt i både tankegangen bag indsatsen, det praktiske arbejde med børnene i Sprogklubben samt, hvordan forældrene ser en udvikling i deres børn – altså virkningen af indsatsen.

Hvordan vi omtaler disse børn i projektet, vurderer vi som essentielt, da det afspejler vores personlige og projektets ståsted. Da vi beskæftiger os med befolkningsgrupper, som oplever racediskrimination og bliver udpeget som anderledes på baggrund fysiske kendetegn, har vi valgt at omtale disse som *racialiserede* befolkningsgrupper eller minoriteter. Begrundelsen for dette er ydermere, at når man omtaler minoritetsetniske personer, kan dette henvise til hvilke som helst etniciteter, som ikke er den danske.

Metode

Interviews

Som nævnt ovenfor har vi udarbejdet forskellige interviews. Interviewet med koordinatoren i Odense, Fatema Abdol-Hamid, er todelt. Først spurgte vi hende ind til indsatsens intentioner og arbejde og dernæst om hendes egne personlige erfaringer som racialiseret minoritet. I første del ser vi hende som repræsentant for indsatsen, og hun kan derfor karakteriseres som en partskilde. Hvilke målsætninger '2 Timer om Ugen' har, og hvordan de implementerer disse i arbejdet med børnene for at sikre inklusion, er fokusområderne i dette interview. I anden del af interviewet ser vi hende mere som erfaringskilde, da hun delte sine personlige oplevelser om racediskrimination og det at navigere mellem to sprog. Det var en intentionel del af interviewet, men vi havde ikke overvejet forinden, hvor meget Fatemas personlige historie ender med at fylde i projektet.

Vi foretog tilmed interviews med to frivillige, da vi gerne ville have et bredere perspektiv på, hvordan en dag kan se ud i Sprogklubben. Interviewet var designet til at udforske, hvordan '2 Timer om Ugen' målsætninger manifesterer sig i det praktiske arbejde. Balancegangen mellem deres egne opfattelser af frivillighed, det at lære børnene det danske sprog samt de retningslinjer, de skal følge, blev vi også klogere på under interviewet. Interviewspørgsmålene var derfor i højere grad rettet mod konkrete erfaringer og eksempler på, hvordan de frivillige skaber et inkluderende fællesskab rettet mod trivsel og læring.

At inkludere børnenes forældre var også et perspektiv, vi ønskede at have med. Her ville vi undersøge deres baggrund for at lade deres børn deltage i Sprogklubben, og hvad deres børn har fået ud af deltagelsen hidtil. Ydermere har det givet os en større forståelse for de negative indvirkninger det, at skulle tilpasse sig et andet sprog og kultur, har for deres liv.

Alle de interviews, vi foretog, var på dansk. Her har vi draget inspiration fra Kari Anne Drangslands forskning. Hun interviewer nemlig også mennesker med et andet modersmål end hendes eget. Ifølge Drangsland har det konsekvenser for den viden, man producerer, da de sproglige betingelser muliggør nogle former for viden og hindrer andre (Drangsland, 2024: 4). Dette var et af de momenter, som gjorde os opmærksomme på den privilegerede position, vi har som forskere. Vores forskerrolle vil vi uddybe senere i metodeafsnittet.

Alle interviewene er kvalitative, semistrukturerede forskningsinterviews med et eksplorativt formål. Vi udarbejdede tre forskellige interviewguides med planlagte emner og spørgsmål, men

vi var åbne for, at samtalen kunne føre os til andre emner (Brinkmann & Tanggaard, 2020: 37). Vores spørgsmål var rettet mod at afdække forskellige emner og problemkomplekser, og undervejs i interviewene fulgte vi op på de svar, vi fik, og forsøgte at afdække nye perspektiver, som opstod (Kvale & Brinkmann, 2015: 126). Eksempelvis var vi begge uvidende om de sprogscreenings, som nogle folkeskoler udfører, hvilket har formet en del af vores analyse, som vi vil uddybe længere nede.

Deltagerobservationer

Formålet med at lave deltagerobservationer af Sprogklubben er først og fremmest at se, hvordan de arbejder i praksis med børnene, og hvordan de implementerer indsatsens værdier og målsætninger.

Ifølge Brinkmann og Tanggaard er formålet ved denne metodeform netop, som forsker, at observere og deltage i menneskers hverdagsliv i deres 'naturalistiske' omgivelser. Det er en metode, som er velegnet til at beskrive og analysere lokale og situerede aspekter, mens den sociale praksis finder sted (Brinkmann & Tanggaard, 2020: 95), hvilket netop er det vi gør med Sprogklubben.

Metoden er især kritiseret for at være tidskrævende. Brinkmann og Tanggaard argumenterer dog for, at det ikke er omfanget af anvendt tid i felten, men derimod at have et fokuseret forskningsprojekt baseret på førstehåndserfaringer og tilstedeværelse, som afgør kvaliteten af undersøgelsen (ibid.: 95-96). Tidsaspektet er netop noget, vi har haft for øje, da vores deltagerobservationer kun har foregået over de to timer, som Sprogklubben varer. En fordel ved at lave deltagerobservationer over flere gange eller over hele det halve år, som forløbet varer, kunne eksempelvis give et dybere indblik i og forståelse for deres arbejdsmetoder. Dermed ville man også, som forsker, have mere tid til at reflektere over eventuel kritik af organisationens tilgange og de sprogstimuleringsforløb udarbejdet af Syddansk Universitet. Ydermere ville et længerevarende feltarbejde give os mulighed for at se børnenes sproglige udvikling og dermed vurdere, hvorvidt indsatsen opnår sine målsætninger.

Et væsentligt værktøj i deltagerobservationer er feltnoter. Her fremhæver Brinkmann og Tanggaard ligeså nogle metodeovervejelser. Fordelen ved ikke at tage noter, *mens* man befinder sig i felten, er, at det giver frihed og bedre mulighed for deltagelse i den sociale praksis. Men ved at tage feltnoterne senere hen kan det begrænse risikoen for, at de observerede aktører føler

sig overvåget. Hvorimod ulempen ved at vente med at skrive feltnoter er, at det kan være vanskeligt at huske alle detaljer, når observationerne er afsluttede. Her er en risiko for unøjagtig rekonstruktion af felten (ibid.: 92).

På baggrund af disse overvejelser valgte vi at indtale første del af vores observationer halvvejs i Sprogklubben i en kort pause og indtale anden halvdel til slut. Efterfølgende kom vi nemlig i tanke om vigtige observationer, da vi fik tid til at reflektere. Ved at indtale feltnoterne hver for sig, har det givet os et mere nuanceret billede af felten, hvilket er kommet os til gode i analyseprocessen. Vi var meget opmærksomme på ikke at karakterisere børnenes handlinger på baggrund af generaliseringer, men derimod forsøge at beskrive de konkrete handlinger og ordudvekslinger så objektivt som muligt (ibid.: 92-93).

Forskerposition

Med baggrund i artiklen *Etiske fordringer og dilemmaer i forskning med børn og familier - Situeret etik i praksisforskning* (2024) var vi forinden interviewet opmærksomme på den relation vi ville have til informanterne. Når man skal overveje etiske problematikker i ens forskning, er relationen mellem forsker og forskningsdeltagere, som er gensidige afhængige af hinanden, i fokus, ifølge Dorte Kousholt og Pernille Juhl. Den relationelle tilgang indebærer derfor bl.a. at tage hensyn til ens forskningsdeltagere samt deres behov og situation (Kousholt & Juhl, 2024: 37). Et eksempel på dette er, at Fatema rettede os til at sige “flersprogede” frem for “etniske minoriteter” i interviewet, hvilket vi derefter indrettede os efter. Her prioriterede vi altså relationen med Fatema og hensynet til hendes holdninger og behov.

Inden deltagerobservationerne af Sprogklubben havde vi ydermere gjort os nogle overvejelser omkring vores forskerpositionering. Kousholt og Juhl introducerer begrebet “the least adult role”, hvor man gennem en ikke-autoritativ rolle over for børn muliggør adgang til deres oplevelser (ibid.). Eksempelvis aftalte vi forinden, at vi ikke skulle påtage os det pædagogiske arbejde med børnene. I selve forskningssituationen kan der dog også være nogle dynamikker, som man ikke kan forberede sig på, ifølge Kousholt og Juhl. Disse spændinger indebærer en vekslen mellem tøven og vedholdenhed. Tøven i forskningen er det ubehag, man føler, når man er usikker på, hvordan man skal handle, mens vedholdenhed handler om at være insisterende, selv når forskningsdeltagerne er skeptiske. Kousholt og Juhl påpeger vigtigheden af at acceptere tøven som en nødvendig del af processen. Det er et tegn på, at feltet er fyldt med dilemmaer, men ikke nødvendigvis farligt (ibid.: 44). I vores feltnoter kan vi se eksempler på,

at vi som forskere oplever disse dynamiske bevægelser mellem tøven og vedholdenhed. Én af os oplever en følelse af usikkerhed og udviser tilbageholdenhed i sin adfærd:

“Der var på et tidspunkt, hvor vi skulle lege den filosofiske leg, og jeg var lidt i tvivl om min egen rolle i det, fordi at der var tre børn, og så var der så en frivillig, og så var der mig, og jeg tænkte, at den frivillige ville, hvad kan man sige, det var hende, der skulle snakke med børn, og jeg ville ikke sige så meget men mere observere,” (Bilag 6, l. 64-67).

Ved at erkende, at følelsen af utryghed er en normal og acceptabel del af processen, lykkedes det os at acceptere denne tilstand og forblive til stede i observationerne (Bilag 6, l. 77-79).

Én af os oplevede tilmed en utryghed ved det faktum at “bryde ind i nogens liv” og dermed en følelse af, at vi ikke burde være der (Bilag 6, l. 88-89). Det ses også i følgende feltnote: “Vores rolle er jo at observere, men alligevel være til stede. Jeg synes, at det har været svært at være her. Og sådan, det der med, at vi er her kun i dag, og hvad tænker børnene mon om os, og hvad hvis de tror, at vi også er der næste gang?” (Bilag 6, l. 90-92).

Ifølge Kousholt og Juhl kan det være problematisk at være for tilbageholdende og undlade at gribe ind, da forskere besidder viden, som måske kan være med til at skabe positive forandringer (ibid.: 49). Feltnoten afspejler både emnets kompleksitet og bekymringen for, at vores korte tid i feltet ikke giver et nuanceret billede af, hvordan Sprogklubben fungerer.

Undervejs i processen blev vi opmærksomme på den position vi begge har, som hvide europæiske kvinder, der ønsker at undersøge integration og racisme i Danmark. Her tager vi særligt udgangspunkt i bogen *Gode intentioner er ikke nok* (2022) omhandlende magtpositioner. Magt kan forstås, som de positioner man har mulighed for at indtage, og de relationer man kan etablere snarere end noget, man har, ifølge Lagermann og Khawaja. Således handler den enkeltes evne til at opnå accept som medlem af en specifik sammenhæng også om magt, og hvem der er privilegeret nok til at opnå denne (Lagermann & Khawaja, 2022: 30-31). Ved at sætte begrebet om magt sammen med den forskning, vi har læst, har vi fået en større forståelse for vores privilegerede position. Denne erkendelse blev også klar under interviewet med Fatema, da hun spørger os: “[...] er du nogensinde blevet spurgt som etnisk dansker, eller som samfund, at du også skal integrere dig, selvom du bor i Danmark, f.eks.,” hvortil én af os svarer “nej” (Bilag 1, l. 130-134). Endnu et eksempel i vores empiriindsamling, som gjorde os opmærksomme på vores egen position, var interviewet med forældrene. I feltnoterne siger én af os:

”[...] så lod jeg mærke til, at jeg selv, som om, at jeg snakkede meget, jeg prøvede at snakke meget langsomt og meget tydeligt. Øhm, selvom, at de begge to snakkede dansk, og de kunne forstå mig. Og de, ja, så jeg tror, at jeg automatisk kom til at forvente, at de ikke, ja, snakkede godt nok dansk til, at de kunne forstå, hvad jeg sagde. Selvom de gjorde, det havde jeg det lidt dårligt med, efterfølgende,” (Bilag 6, l. 95-99).

Denne oplevelse ser vi som endnu et eksempel på de grænsedragninger, som holder folk på afstand af hinanden og er med til at filtrere forestillinger om sprog og race sammen. Oplevelsen understreger også, at vi som forskere skal erkende vores blinde vinkler og forholde os til den samlede samfundsmæssige ramme, hvori vi skriver projektet. Ydermere skal vi være opmærksomme på, at vi selv tilhører “the white listener” og har en ubevidst fordom om, hvem der tilhører standarden og hvem der afviger, selvom det ikke er vores intention.

Tematisk analyse

På baggrund af vores empiri, baseret på interviews og deltagerobservationer af Sprogklubben, er vores analyse inddelt i fire temaer; *sprogets betydning*, *sprogtest*, *'dem' og 'os'* samt *kategoriseringer*. Dog havde vi først udvalgt fire andre temaer: *sprogets betydning*; *kultur*; *identitet*, *tilhørsforhold* og *diskrimination* samt *segregation*, *integration* og *inteklusjon*. I arbejdsprocessen med teorien indsnævrede vi yderligere, hvad vi vurderede som værende de vigtigste pointer.

Med den racelinguvistiske teori vil vi belyse, hvordan forestillinger om sprog og race har rødder i den europæiske, koloniale tankegang, og hvordan denne reproduceres igennem '2 Timer om Ugen's arbejde.

Tema 1: Sprogets betydning

I interviewet med koordinatoren, Fatema, pointerer hun flere gange, hvad formålet med '2 Timer om Ugen' er: "Altså, det er bare sådan, at forældrene i dag, de flersprogede forældre, mange af dem, de ikke behersker det danske sprog særlig meget, og at de har simpelthen manglende viden i forhold til, hvad det er, deres flersprogede børn skal kunne. Og de ønsker hjælp, men de føler sig magtesløse, og 'hvor skal vi gå hen, og hvad skal vi gøre?' Så det er ligesom formålet med den her indsats," (Bilag 1, l. 64-68). Inden Fatema indleder denne sætning, holder hun et øjeblik pause for at reflektere og taler i en mere eftertænksom tone, end hun ellers gør. Vi tolker det som, at sprog kan være et sensitivt emne at berøre, idet det for visse racialiserede grupper kan have en større betydning og konsekvenser end for majoriteten, hvilket er et fokus vi gennemgående har i analysen.

Denne magtesløshed kommer tilmed til orde, da en forælder til et af børnene i Sprogklubben fortæller om, hvordan hans søn har svært ved at navigere mellem modersmålet og dansk: "Fordi hjemme, han snakker dansk nogle gange, hvor vi gerne han snakker vores sprog. Men nogle gange, han altså naturlig, han snakker dansk. Men jeg vil gerne, han lærer også, hvad det er vores, min egen sprog, i forhold til kommunikation, og så kan vi, og det ser jeg også, hvis han kan styre på hans egen, eller modersmål, så det er nemmere at lære en anden sprog," (Bilag 4, l. 33-36). Før sønnen begyndte i Sprogklubben, fik de at vide, at der var en risiko for, at han skulle gentage børnehaveklassen, men efter at have gået i Sprogklubben i ca. fire måneder, blev der foretaget en revurdering, og drengen kunne derfor fortsætte videre i 1. klasse. Faren

understreger flere gange i interviewet, hvor vigtigt det er for hans søn at lære dansk: ”Altså, hvis han ikke kan dansk, så måske han bliver generet, eller måske isolerer sig i forhold til de andre. Og hvis han føler sig mindre i forhold til de andre i hans klasse, så påvirker det ham negativt,” (Bilag 4, l. 46-48).

Da vi senere spørger Fatema ind til, hvad sprog har af betydning for inklusion af racialiserede befolkningsgrupper, bliver både hun og vi i tvivl om, hvad der menes med spørgsmålet. Det tyder altså på, at sprog og dets betydning er et svært emne at forholde sig til, og at der ikke er ét simpelt svar på spørgsmålet. Vi spørger dernæst, hvad sproget betyder for at blive inkluderet i det store fællesskab i samfundet, og hertil svarer Fatema:

“Ja, men kort sagt, hvorfor kommunikerer vi? [...] Det gør vi kort sagt, fordi vores tanker ikke er forbundet til hinanden. Fordi hvis vores tanker er forbundet til hinanden, så behøver vi selvfølgelig ikke have sprog. [...] Men vi kommunikerer, fordi vores tanker ikke er forbundet til hinanden. Og så er det jo vigtigt, at man så kan et sprog. Og det sprog, som majoriteten snakker. Så uden et sprog, så har man måske svært ved at handle, så har man måske svært ved, så har man jo svært ved alting,” (Bilag 1, l. 274-281).

Ud fra citatet virker det som om, at Fatema ser det at have et fælles sprog som en bro. Når man først har krydset den, bliver kommunikationen mellem folk mulig. Sproget fremstilles altså som noget positivt, der kan gøre minoriteten forbundet med eller inkluderet i majoriteten.

I Kari Anne Drangslands forskning udlægger hun følgende argument: “While language requirements embed promises of inclusion and opportunity, this framing skirts the ways in which they legitimate and reproduce racially charged inequalities,” (Drangsland, 2024: 1). Etniske minoriteter opfordres altså til at lære dansk med positive løfter om inklusion. Ikke desto mindre kan sådanne sprogkrav og -standarder muligvis reproducere racisme. Vi forstår forfatterens antydning om, at visse sprogpolitikker eller -praksisser kan diskriminere bestemte grupper baseret på race eller etnicitet. Til trods for, at man som racialiseret minoritet lærer dansk, hvilket kan give en række muligheder, overskygges de negative virkninger og oplevelser.

Et eksempel på negative virkninger, som sprogkravene kan medføre, ses i Drangslands forskning i Norge, hvor hun interviewer en mand, John, som hun har mødt til sprogundervisning: “You are worried all the time, you’re not stable, you’re not settled down. Because when you do not have permanent residence, you don’t know what’s going to happen tomorrow, you don’t know what kind of rules or regulation is coming,” (ibid.: 11). Drangsland

beskriver de følelser, som John bærer på, som en angst, der også stammer fra en følelse af ikke at være ønsket (ibid.). Han snakker primært om den følelse man kan sidde med, hvis man ikke har opholdstilladelse, som især siden 1990'erne har indebåret skærpede krav til sprogkunderskaber men uden specifikationer (Hervik, 2001: 46).

Siden århundredeskiftet har flere og flere vesteuropæiske lande faktisk indført sprogbetingelser for ophold og statsborgerskab for migranter. Denne udvikling skal, ifølge teorien, ses i lyset af en neoliberal tankegang- og opfattelse af statsborgerskab som noget, der kan opnås gennem præstation. Her positioneres de færdigheder og økonomisk stabilitet, som racialiserede minoriteter bidrager med til samfundet, som værende kernen i de organisatoriske mekanismer bag sprogpolitikker (Drangland, 2024: 2).

Den racelinguvistiske teori hviler på en forståelse af, at nogle sprog positioneres som mere værd end andre. Jonathan Rosa og Nelson Flores argumenterer for, at konstruktionen af race og sprog er centrale elementer i Europas nationale og koloniale projekt. Europæisk overlegenhed bliver skabt i modsætning til andre racer og sprog, hvilket bidrager til at opretholde magtforholdet mellem koloniherrer og koloniserede befolkninger (Rosa & Flores, 2017: 623).

Herudover er det vores forståelse, at Rosa og Flores argumenterer for, at de koloniale logikker fortsat former og påvirker vores forståelse af racemæssig og sproglig autenticitet i nutiden (Rosa & Flores, 2017: 626). Logikkerne medfører bl.a., at grænserne mellem race og sprog naturaliseres på skiftende vis som en del af bredere magtstrukturer (ibid.: 626). Baseret på vores teoretiske indsigt, bliver det at lære dansk, og det at sætte sproglige krav til racialiserede børn, naturligjort, da opfattelsen er, at man skal sikre sig, at de kan bidrage til samfundet. Denne pointe kan tilmed understøttes af teorien, som hviler på en forståelse af, der er en ideologisk opfattelse af racialiserede individers sprog som "unfit for legitimate participation in a modern world," (ibid.: 627).

De negative virkninger, som sprogkravene kan have for racialiserede minoriteter, herunder følelsen af bekymring, uro og manglende accept, kan identificeres hos forældrene. Det afspejles både i Fatemas beskrivelse af deres følelse af magtesløshed og i farens bekymring for, at sønnen føler sig mindre værd end de andre børn grundet sproglige vanskeligheder. Selvom faren ikke udtrykker det direkte, og vi ikke kender til familiens juridiske status i forhold til opholdstilladelse og statsborgerskab, er det i sådanne øjeblikke, at følelser af uro kan opstå.

Disse oplevelser påvirker derfor dagligdagen for personer med minoritetsbaggrund, idet de konfronteres med krav, der kan fremme en følelse af at være uønsket.

I den offentlige debat bliver det ofte anset som et individuelt ansvar at tillære sig sproget i modsætning til at udfordre institutionelle magtstrukturer (ibid.: 639). Retsinformation skriver eksempelvis, at “det er forældrenes ansvar at sikre deres børns basale sprog til skolestart,” (Retsinformation.dk, 2020). Dette er Sprogklubben endnu engang et eksempel på, da forældrene selv skal kontakte koordinatoren eller ved, at barnets lærer sætter dem i kontakt (Bilag 1, l. 292-295). Det kommer også til udtryk hos faren, hvor det tydeligt fylder i hans bevidsthed, at man skal kunne sproget for at undgå misforståelser og “klare sig i hverdagen” (Bilag 4, l. 43-44).

I sin forskning interviewer Drangslund også en kvinde, Nora. Baseret på interviewet med Nora observerer hun to forskellige ønsker for sprog eller ”desires for language” (Drangslund, 2024: 16): “At one point she said: ‘I say to my husband, they [the authorities] tell you what you should eat for breakfast, for lunch’. She laughed and went on to address the language requirement: It’s true, you have to learn the language. It helps me in life. But the authorities should not tell you it’s obligatory to do it. It’s my choice. I have to learn the language,” (ibid.). På baggrund af interviewet med Nora, ser Drangslund en distinktion mellem to forskellige ønsker for sprog; hendes egen *lyst* til at tillære sig sproget og myndighedernes *forventning* om, at hun tilegner sig det (ibid.).

Denne skelnen opsporer vi bl.a. hos selv samme forælder, som vi henviste til før. Da vi spørger ham, hvad hans barn har fået ud af at deltage i Sprogklubben, er det første han fortæller, at barnet får lov at fortsætte i 1. klasse (Bilag 4, l. 19-21). Først da vi spørger faren ind til, om hans søn også har det sjovt i Sprogklubben, svarer han: “Ja, det synes jeg. Altså i starten, det var lidt svært for ham at forstå princippet ved det. Men nu bliver de igennem, hvad de leger, og nogle aktiviteter, så kan han bedre acceptere det,” (Bilag 4, l. 26-27). Barnets deltagelse i Sprogklubben kan tolkes som værende knyttet til eksterne, institutionelle forventninger og overskygger dermed de indre ønsker.

Formålet med at støtte børnene i ‘2 Timer om Ugen’ i at lære dansk, er ifølge Fatema: “[...] Med et manglende dansk sprog, eller et svagt dansk sprog, så kommer de til at støde på rigtig mange udfordringer. Og det er udfordringer i skoleregiet. [...] Det er så vigtigt, at de skal kunne dansk. Fordi de netop skal gå videre. [...] Allerede fra starten af, hvis de har et manglende

danskerskab, så kan de måske ende med ikke at lave noget som helst. Og det er jo heller ikke godt for vores samfund,” (Bilag 4, l. 290-298). I denne del af interviewet lægger Fatema særlig tryk på ordene “kunne” og “videre”. Det er altså vigtigt for hende at hjælpe børnene med at leve op til de krav, som bliver stillet i eksempelvis skoleregi, så de kan komme “videre” - altså videre i uddannelsessystemet og senere hen arbejdsmarkedet. I citatet: “Hvem hjælper de børn?”, snakker hun hurtigere og højere end ellers, hvilket vi tolker som frustration over de krav, som bliver stillet til de racialiserede børn i en tidlig alder. Sprogklubben er en indsats, som skal sørge for, at børnene kan lære dansk, så de kan bidrage til samfundet, hvilket igen er et udtryk for den neoliberale tangeegang.

Ud fra den racelingsvistiske teori er det vores forståelse, at raciale hegemoniske opfattelser af sprog ikke kun formidles af enkeltpersoner men også af institutioner og politikker. Disse er altså en del af en bredere struktur af hvidhed, som både hvide og ikke-hvide subjekter kan indtage (Rosa & Flores, 2017: 628). Ved at Fatema understreger vigtigheden af at børnene lærer dansk for at kunne navigere i uddannelsessystemet og på længere sigt bidrage til samfundet, udtrykker det de underliggende hvide magtstrukturer og ideologier. Hvordan sprog og races værdi bliver målt og vejret er bl.a. gennem de obligatoriske sprogtest i folkeskolen.

Tema 2: Sprogtest

Et emne, som var oppe og vende flere gange både i interviewet med Fatema og med de to frivillige fra Sprogklubben, er de sprogtest, som blev obligatoriske fra 2019 i børnehaveklasser på grundskoler. Forudsætningen for hvilke klasser, der skal tage disse test er, hvor mere end 30% af eleverne bor i et boligområde, der har været på Transport- og Boligministeriets liste over udsatte boligområder mindst én gang inden for de seneste tre år. Ifølge Retsinformation skal prøverne sikre, at alle børn kan indgå i det sociale og faglige fællesskab i skolen fra 1. klasse af. Videre skriver de, at “sproglige kompetencer er en central forudsætning for børns faglige og sociale udvikling i skolen,” (Retsinformation.dk, 2020).

I forbindelse med at Fatema fortæller om disse sprogscreenings, viser hun en illustration af en lærer, som siger følgende til sine seks elever: “For a fair selection everybody has to take the same exam. Climb that tree,” (Bilag 7). Eleverne udgør her en abe, en pingvin, en elefant, en fisk, en søløve og en hund. Hertil pointerer Fatema, at det ikke er en spor retfærdig eksamen, fordi de forskellige dyr har forskellige forudsætninger for at fuldføre opgaven. Hendes pointe

med dette billede er, at børn har forskellige vilkår og forudsætninger for eksempelvis at lære dansk og bestå disse test (Bilag 1, l. 166-179).

Videre fortæller hun: “Jeg siger hele tiden i gåseøjne “bestå” [...] Det er jo bestå og dumpe. Men jeg kan ikke lide at bruge de der begreber, fordi, ja, jeg har bare en anden holdning til det,” (Bilag 1, l. 358-360). Dette uddyber hun med, at man skal tage højde for, at sprogtestene er for alle børnene i en klasse: “Men flersprogede børn er ikke alle børn. Flersprogede børn er bare noget andet,” (Bilag 1, l. 382-383). Her referer hun til, at der er lavet undersøgelser, som viser, at det anbefales at lære flersprogede børn deres modersmål, så de får nemmere ved at tilegne sig nye sprog (Bilag 1, l. 383-385). Fatema slutter af med at påpege følgende: “Så det er bare for at sige, at sprogtesten er bare, den er kollektiv kan man sige. Den tager ikke udgangspunkt i den enkelte,” (Bilag 1, l. 398-399).

Netop pointen med, at sprogtesten ikke tilgodeser børn med dansk som andetsprog, og som dermed har sværere ved at bestå end børn med dansk som modersmål, er en væsentlig pointe, som Peter Hervik også tager fat i. Han pointerer nemlig, at “for at kunne behandle folk ens, må man altså tage udgangspunkt i deres forskellighed. Netop blindhed overfor etnicitet og race giver en diskriminerende effekt,” (Hervik, 2001: 49). Der hersker altså en manglende bevidsthed om og farveblindhed overfor, at børn og mennesker har forskellige forudsætninger alt efter deres etniske ophav (ibid.: 41) – en pointe vi vil komme yderligere ind på i diskussionen.

Ydermere pointerer Hervik et paradoks. Til trods for, at den nordiske lighedstanke, hvor man tilstræber en homogen befolkning, ønsker at bevare ligestilling og ligeværdighed, ender logikken med at ignorere forskelligheder (ibid.: 42, 41). Dette er sprogtestene et eksempel på.

Rosa og Flores understreger samme paradoks i den racelingsvistiske tilgang: “What might appear as an innocuous language-learning ad that promotes bilingualism and linguistic diversity in fact bundles together troublesome ideologies of race, class, and gender,” (Rosa & Flores, 2017: 640). Hvad der kan fremstå som objektive procedurer til at teste og klassificere sprog, bliver magtfulde aktører i at udelukke racialiserede befolkninger fra adgangen til bl.a. uddannelsesmuligheder og –ressourcer (ibid.: 630). Sprogtestene kan ud fra denne tankegang være med til at reproducere raceulighed, hvis børnene med racialiseret minoritetsbaggrund og dansk som andetsprog ‘dumper’ og eksempelvis skal gå en klasse om. Dette er endnu et udtryk for, hvordan racemæssige hegemoniske opfattelser reproduceres af institutioner, politikker og teknologier (ibid.: 628). På denne baggrund vil vi argumentere for, at sprogtestene er et produkt

af den nordiske lighedstanke, som på trods af ønsket om en mere ensartet befolkning faktisk ender med at ignorere essentielle forskelligheder og gør dermed forskel på mennesker på baggrund af race (Hervik, 2001: 42).

Ifølge den racelinguvistiske tilgang er den eneste måde, hvorpå man kan fjerne raceuligheder i sådanne sprogprogrammer, ved at adressere “the white supremacist and capitalist relations of power that are root causes of these disparities,” (Rosa & Flores, 2017: 641); hvilket er et af formålene med netop dette projekt. Rosa og Flores antyder dog ikke, at pædagogiske tilgange, såsom ‘2 Timer om Ugen’s Sprogklub, der ser positivt på sproglig mangfoldighed, ikke forbedrer uddannelsen af flersprogede elever. Tværtimod tyder flere undersøgelser på, at disse programmer faktisk gavner. At Sprogklubben har en positiv effekt, har vi også fået bekræftet i interviewet med de to frivillige (Bilag 2, l. 324-325) samt fra en forælder til et af børnene (Bilag 4, l. 19-21). Dog er det væsentligt, ifølge det racelinguvistiske perspektiv, at have fokus på den strukturelle logik – en pointe vi senere vil diskutere.

Det at blive målt og vejret samt at skulle ‘præstere’ og bevise sit værd gennem eksempelvis sprogtestene, bunder ligeså i den neoliberale ideologi. Sprogkundskaber i nordiske velfærdsstater ses som et middel til at forbedre migranternes økonomiske bidrag ved at være en produktiv arbejdskraft. Sprogtestene bliver ligeså et produkt af denne ideologi, hvor man kan få adgang til samfundet, hvis man evner sproget og består testen.

Ydermere anvendes sprogkrav og -test til at måle racialiserede befolkningsgruppers kapacitet og værdighed til at integrere sig i et forestillet fælles nationalt ‘værdifællesskab’ (Drangland, 2024: 3). Det er altså i højere grad migranternes vilje og lyst til at blive en del af samfundet, der måles på, end deres egentlige sprogkundskaber (ibid.: 6). Det pointerer Fatema også: “Altså alle skal jo have en uddannelse på en eller anden måde. [...] Får man en uddannelse, jamen så har man måske større chancer for at bidrage senere hen på arbejdsmarkedet og så til samfundet,” (Bilag 1, l. 186-187, l. 193-195). Det bliver en selvfølgelighed i citatet, at man skal få en uddannelse for at kunne få adgang til samfundet – igen et eksempel på den bagvedliggende, neoliberale tankegang.

Et fælles sprog er derfor et nødvendigt redskab til at udvikle og dele sociale og kulturelle værdier samt for at bidrage til den nationale økonomi: “As part of broader discourses on ‘integration’, language testing regimes thus ‘rest on, produce and reproduce specific ideas of the society, the state, the nation, and the relationship between majorities and minorities’,” (Drangland, 2024: 6). Sprogtestene (re)producerer således specifikke idéer om det homogene

samfund, hvor alle er ens både sprogligt, kulturelt og økonomisk. Samtidig udspringer denne idé fra den europæiske, koloniale tankegang om, at hvide, europæere og deres sprog ses som overlegent i forhold til ‘de andre’ racialiserede minoriteter, som vi vil komme ind på i det efterfølgende tema ‘dem’ og ‘os’.

Ligesom Rosa og Flores stiller forsker og antropolog, Karen Olwig, sig kritisk overfor sådanne sprogtest: “Jo mere der gøres, for at disse mennesker skal overvinde deres problem – gennem lovgivning, politikker [...] jo mere fokus bliver der på dem som en særlig kategori af utilpassede og problematiske mennesker,” (Olwig, 2008: 240). Olwig hævder, at det netop er dét, der sker med indvandrere og flygtninge, som hun betegner dem. Det øgede fokus på racialiserede minoriteter gennem eksempelvis sprogtestene og ‘2 Timer om Ugen’s Sprogklub, kan dermed skabe et paradoks i forsøget på inklusion og løsning af problemer, som bidrager til at forstærke opfattelsen af disse grupper som problemer i samfundet (ibid.).

I sammenkoblingen af sprog og race, som det racelinguvistiske perspektiv bibringer, er en vigtig pointe, at sprogscreenings i USA “seeks to identify students who ‘would particularly benefit from mainstream English language development’,” (Rosa & Flores, 2017: 633). Disse normative screenings prøver altså at identificere, hvem der afviger fra ‘standarden’. Med Olwigs ovenstående pointe kan de ‘afvigende’ elever ses som ‘problemet’ og som sprogligt mangelfulde med behov for ‘afhjælpning’, for at komme videre i uddannelsessystemet og passe ind i det homogene samfund (ibid.). Racialiserede sprogtræk kan nemlig enten valoriseres eller stigmatiseres afhængigt af det perspektiv, de opfattes fra. Sprogklubben kan her ses som en form for ‘afhjælpning’ med formålet om at forebygge dem som ‘problemer’ i samfundet.

Tema 3: ‘Dem’ og ‘os’

I den danske debat om racialiserede befolkningsgrupper bliver der ofte skelnet mellem ‘os’ og ‘dem’. ‘Os’ værende hvide, europæere og ‘dem’ som værende ikke-europæiske indvandrere med andre fysiske kendetegn (Hervik, 2001: 43). Det bliver, ifølge Hervik, en anfægtelse af deres kulturelle identiteter, og det er dermed ikke “al kulturel forskellighed, der synes at true, men kun de ‘ikke-vestlige’,” (ibid.: 46).

Centralt i det racelinguvistiske perspektiv er ligeledes det koloniale skel mellem europæiskhed og ikke-europæiskhed – og dermed hvidhed og ikke-hvidhed. Distinktionen mellem disse er med til at reproducere kategorier af sprog og race (Rosa & Flores, 2017: 622). Denne skelnen

mellem ‘os’ og ‘dem’ samt den europæiske, koloniale tankegang om, hvem der anses for menneskelige, og hvem der ikke gør, har sat sit præg på, hvilke befolkningsgrupper, der in- og ekskluderes i Danmark i dag – et præg som Fatema har oplevet både personligt og i sit arbejde:

“Normalt i et samfund, så er der majoriteten, og så har vi minoriteten. Og det, der kan ske, det er, at minoriteten, de er for sig selv. Og så bliver majoriteten også for sig selv [...] og så lever samfundet adskilt. Og det er jo så det, vi kalder for segregation. Og det er jo selvfølgelig aldrig sundt for et samfund, at man lever på den her måde. Men det, der så også kan ske, det er, at minoriteten gerne vil være med i majoriteten. Men at majoriteten så siger, ‘du taler ikke godt dansk. Hvad laver du her i landet? Skrid hjem, hvor du kommer fra’. Og alle de her sætninger, som vi desværre kender til. Så er der så integration, hvor minoriteten integrerer sig. Og det er jo selvfølgelig en god ting,” (Bilag 1, l. 121-129).

Hertil tilføjer Fatema, at der til stadighed mangler inklusion fra majoriteten. I den forbindelse har den forhenværende koordinator for ‘2 Timer om Ugen’ i Odense fundet på en ny betegnelse, ‘inteklusion’, hvor ordene ‘integration’ og ‘inklusion’ er sammensat. Med det menes, at der ikke kun skal snakkes om integration fra minoriteternes side, men at det også kræver inklusion fra majoriteternes side (Bilag 1, l. 135-139).

I lyset af at vinde prisen for Årets Københavner af Politikken som den første med minoritetsetnisk baggrund, advokerer sociolog Aydin Soei for, at vi er “nødt til at anerkende, at hvis man ønsker en inkluderende hovedstad, hvor der ikke tegnes et modsætningsforhold mellem hudfarve, kønsidentitet, socialklasse og hvor anerkendelsesværdig, man føler sig, så er der tale om et fælles ansvar, hvor vi hjælpes ad med at sige fra,” (Soei, 2022). Her snakker Soei altså ind i Fatemas pointe om, at både minoriteten og majoriteten skal stilles til ansvar for at leve i et fælles samfund.

I denne forbindelse er en vigtig pointe, at børnene, som er en del af indsatsen ‘2 Timer om Ugen’ både skal lære den danske kultur at kende men samtidig bibeholde deres etniske kultur: “Jamen, vi lever jo i Danmark. Og det kan godt være, at man kommer med en bestemt kultur. Men der er jo også en anden kultur i møde. Og den synes vi jo er vigtig, at man også kender til. Og det er fra begge sider også,” pointerer Fatema i interviewet (Bilag 1, l. 245-247). Selvom hun lægger vægt på, at dem, som kommer til Danmark, skal lære den danske kultur at kende, er det også essentielt, at de frivillige i indsatsen, som bliver matchet med et barn, får en forståelse for børnenes kultur gennem introduktionskurser. Trods at begge parter skal have en kulturforståelse for hinanden, er det ikke ensbetydende med, at børnene skal give afkald på

deres ophav, ifølge Fatema, for så er der ikke tale om integration men derimod assimilation (Bilag 1, l. 255-257): “Så det handler slet ikke om at give afkald på noget. Tværtimod, det handler om at blive beriget med flere forståelser,” (Bilag 1, l. 261-262). Dette bliver altså et eksempel på, hvordan indsatsen inkorporerer begrebet ‘inteklusion’ i deres arbejde.

Til trods for at kulturel forståelse er et af fokusområderne i ‘2 Timer om Ugen’ udover det sproglige og det sociale, er det ikke det mest essentielle i arbejdet med børnene i Sprogklubben:

“Hvis jeg skal være ærlig, så synes jeg faktisk, at kulturel er den, vi mindst har fokus på. Fordi det nemlig er børn i indskolingen. Og så fokuserer vi mere på det sproglige. Og det sociale. Og vi prøver sådan at klæde dem på sådan, altså vi prøver at lære dem at gå i skole. Især fordi, de har så mange udfordringer i skolen. De har sprogvanskeligheder. Der er nogle, der har svært ved at skrive. Der er nogle, der har svært ved at tale. Og det er egentlig det, vi har mest fokus på,” fremhæver en af de frivillige (Bilag 2, l. 248-252).

Begge frivillige pointerer dog, at de har et ønske om at involvere børnene mere i dansk kultur, men at det ikke er det primære fokus på nuværende tidspunkt, da børnenes læringsbehov på det sproglige område er større. Ud fra dette kan vi igen udlede, at sprog er helt grundlæggende for at kunne begå sig og navigere i fællesskab med andre.

På baggrund af snakken om sprog- og kulturforståelse spørger vi Fatema, hvornår man så er en del af det store fællesskab. Her viser hun os den førnævnte illustration af læreren og sine seks elever. Pointen er, som tidligere nævnt, at børn har forskellige vilkår og forudsætninger. Dermed får hun ikke svaret direkte på spørgsmålet om, hvornår man kan sige, at man er en del af fællesskabet. Dette tolker vi som, at det er et svært spørgsmål at besvare, og når vi spørger igen, holder hun en længere tænkepause: “Det er svært at sige. Vores mål er jo bare i gåseøjne, at børnene kommer igennem uddannelsessystemet, får en ungdomsuddannelse. Og ikke på grund af manglende sprog. Altså det danske sprog. [...] Og ende med ingenting,” (Bilag 1, l. 181-183).

Sprogkompetencer bliver igen en essentiel pointe i at kunne begå sig i bl.a. uddannelsessystemet, så de ikke ender med ingenting, som Fatema beskriver det. Ydermere kan vi udlede, at der ikke er specifikke retningslinjer for, hvornår man anses eller føler sig som en del af det store fællesskab. Til trods for at de lærer sproget, anses racialiserede befolkningsgrupper ikke som værende en del af samfundet.

For at forstå magtforholdet mellem majoriteten og minoriteten i forhold til, hvem der bestemmer, hvem og hvornår man er en del af fællesskabet, lægger Rosa og Flores vægt på den europæiske, koloniale historie, hvor oprindelige befolkninger blev frataget deres menneskelighed bl.a. gennem repræsentationer af deres sprog i dyriske termer: “This positioning of indigenous populations as linguistically subhuman is part of the origin of longstanding, racialized ideologies of languagelessness that position colonized subjects as incapable of communicating legitimately in any language,” (Rosa & Flores, 2017: 624). Denne tankegang om sprogløshed hos koloniserede subjekter har været så dominerende igennem kolonihistorien, at de til stadighed opfattes som sprogligt mangelfulde og underlegne (ibid.: 628). Selv når de får påtvunget europæisk sprogpraksis og faktisk selv vælger at engagere sig i denne, bliver de ved med at blive positioneret som den racemæssige ‘Anden’ (ibid.: 625). Dette afspejler Fatemas pointe fra før om, at det er svært at pointere, hvornår man er en del af det store fællesskab, hvilket vi vil komme nærmere ind på i temaet *Kategoriseringer*.

En anden måde at skelne mellem ‘dem’ og ‘os’ på er gennem antropologen, Ann Laura Stolors, begreb om en ‘indre grænse’: “Interior frontiers, as she puts it elsewhere, *mark distinctions* among the good citizens and the sub- or non-citizen, between those with a place and those without a place. From their different positions within such frontier spaces, people encounter language requirements as ‘packed with judgements of worth’,” (Drangland, 2024: 7-8). Disse indre grænser består altså ikke udelukkende af fysiske rum. Også af de usynlige bånd, som omfatter idéer og moralske holdninger, hvilke etablerer forskelle mellem mennesker; mellem de “gode borgere” og dem, der defineres som “sub- or non-citizen”. Sidstnævnte bliver mødt med værdiladede sprogkrav. Igen kan vi vende tilbage til pointen om, at til trods for at racialiserede minoriteter lærer det danske sprog, er der stadigvæk denne indre grænse, der adskiller dem fra majoriteten.

Netop at være en del af et fællesskab eller ej grundet sprog eller mangel på samme ses tydeligt i vores deltagerobservationer af Sprogklubben. To af børnene, der snakker urdu, tilhørende de indoeuropæiske sprog, forstår og taler kun meget lidt dansk. Vi observerede hurtigt, at de to børn og en af de frivillige, som også kan snakke urdu, havde dannet deres eget fællesskab adskilt fra resten: “Hele vejen igennem. De to urdu børn og hende, den frivillige, som kan snakke urdu, sad altid sammen. Og de børn var meget rettet mod hende. Hun oversatte, hvad der blev sagt på dansk til urdu, til dem. Og når de sagde noget, så formulerede de det på urdu til hende, og hun sagde det videre til cirklen, og så sagde cirklen på dansk,” (Bilag 5, l. 120-123). De fortæller videre, at de to urdudtalende børn især i starten var ekskluderede i det sociale

fællesskab grundet sprogbarrierer og derfor fandt tryghed i hinanden. Trods dette prøvede de andre børn at være inkluderende (Bilag 2, l. 320-322): “Så på den måde, det er svært at sådan kunne være en del af noget, når man ikke sådan kan snakke med nogen, eller omgås med nogen. Så jeg føler, at sproget det virkelig har en stor betydning for at kunne være inkluderet i et samfund,” (Bilag 2, l. 310-312). Den anden frivillige tilføjer herefter: “Især for børn, fordi børn kan meget hurtigt føle sig ekskluderede. Og især hvis man ikke snakker det samme sprog,” (Bilag 2, l. 314-315).

Ud fra vores deltagerobservationer og interviewet med de to frivillige kan vi udlede, at dét at være den del af Sprogklubben skaber et socialt fællesskab blandt alle børnene. På den måde er de alle samtidig ekskluderede fra andre børn, som ikke går i Sprogklubben - altså børn med dansk som modersmål. Samtidig ser vi også en vis eksklusion ved, at de to urdualende børn har et mere svækket dansk sprog en de andre. Som de to frivillige begge indikerer, er sprog essentielt for at forstå hinanden og dermed være en del af et fællesskab. Der hersker altså et paradoks i sprog. Det både inkluderer og ekskluderer samt differentierer mellem ‘os’ og ‘dem’ og sætter disse i bestemte kategorier, som er dybt forankrede i den europæiske, koloniale tankegang, hvilket vi vil se nærmere på herunder.

Tema 4: Kategoriseringer

At blive set som en del af ‘dem’, er noget Fatema personligt har oplevet mange gange. I denne forbindelse har hun oplevet mennesker, der bliver overraskede over hendes stærke danskundskaber (Bilag 1, l. 500-503). Det er i denne proces, hvor hun udpeges som anderledes på baggrund af fysiske og kropslige kendetegn, at hun racialiseres og bliver mødt af generaliseringer og fordomme.

Ifølge rapporten *Oplevet etnisk diskrimination i Danmark* (2023) udarbejdet af Institut for Menneskerettigheder kan racisme forstås som fordomme på grund af etnicitet, som bl.a. opstår ved unødige generaliseringer, hvilket påvirker de mennesker, som udsættes for det (Institut for Menneskerettigheder, 2023: 6).

Fatema fortæller, at hun især som teenager lod sig påvirke, når hun mødte racistiske kommentarer, og hvordan det påvirkede hendes identitetsdannelse. Senere i livet har hun fået en anden indstilling til det: ”Nu er jeg bare nået til en erkendelse af, at jeg er, hvad jeg er, og hvis du mener noget andet, altså fred være med det, det ændrer ikke på, hvad jeg er, det ændrer

ikke på, at jeg har det rødbedefarvede pas, det ændrer ikke på, at jeg er født i Sønderborg, det ændrer ikke på, at jeg drømmer på dansk,” (Bilag 1, l. 527-530).

Det taler ind i Rosa og Flores pointe om, at racialiserede og sproglige ideologier er med til at fastholde etniske minoriteter som evigt fremmede (Rosa & Flores, 2017: 632). Vi ser, hvordan forestillinger om race og sprog kommer til udtryk, når Fatema som medlem af en racialiseret befolkningsgruppe, opfattes som overraskende dygtig til det danske sprog, og derfor betragtes som ‘bemærkelsesværdig’ i forhold til andre i samme gruppe (ibid.: 641). Ud fra hendes oplevelser bliver det tydeligt, at måden, hvorpå sprog forstås, påvirkes af raciale dynamikker og tildeles en kulturel værdi (ibid.: 631). Vi forstår det som, at sprog og race ikke er adskilte enheder, men er konstrueret og sammenflettet i sociale kontekster, hvilket former, hvordan individer identificerer sig selv og andre sprogligt og racemæssigt.

Fatema deler en specifik oplevelse, hvor der bliver kommenteret på hendes danske sprogkompetencer ved et busstoppested. En etnisk, dansk kvinde giver hende et kompliment for hendes røde kjole, hvortil Fatema takker kvinden ved at sige, at det var pænt af hende. Kvinden bliver overrasket over, hvor godt Fatema snakker dansk, hvortil hun svarer: “Ja, tak skal du have. I lige måde,” hvorefter kvinden siger: “Jamen, jeg er jo dansker,” og Fatema svarer: “Jamen det er jeg også,” (Bilag 1, l. 511-515).

Dette taler ind i pointen, som Rosa og Flores pointerer, om, at idéer om accent kan føre til stigmatisering af bestemte racemæssige grupper, selv når de taler på en måde, der normalt ville blive betragtet som acceptabelt, hvis de var hvide fra Vesten (Rosa & Flores, 2017: 633); igen et udtryk for den koloniale histories præg på tankegangen om, at andre sprog end europæiske bliver set som underlegne og derfor ikke skal blandes sammen. At Fatema bliver mødt af kommentarer om, at hun snakker godt dansk, kan også ses som, at der hersker nogle implicite lave forventninger til racialiserede minoriteter om, at det ikke er en selvfølge, at de behersker det danske sprog.

I artiklen *Den lange kamp imod dansk diskrimination* (2022), kritiserer Aydin Soei netop disse forskellige forventninger, der er til forskellige befolkningsgrupper: “[ønsket om en inkluderende hovedstad] indbefatter, at man ikke per automatik sætter lighedstegn mellem danskhed og det at være hvid i huden, og om at man holder op med at kalde unge etniske minoriteter for “mønsterbrydere” og undtagelser, når de tager en uddannelse og overholder loven, når virkeligheden tilsiger et højt forventningsniveau til det store flertal,” (Soei, 2022).

Dét at møde visse etniske befolkningsgrupper med lave forventninger er med til at fastholde racialiserede mennesker i bestemte kategorier, som ikke indbefatter danskhed. I forlængelse af det tolker vi Fatemas historie som, at kvinden opfatter sig selv som dansker og Fatema som tilhørende 'de andre'. Derudover positioneres hun som mønsterbryder grundet hendes 'overraskende' gode sprogkompetencer.

De forventninger, som forskellige etniske samfundsgrupper står over for, er også en bekymring for de frivillige i Sprogklubben, når det kommer til, hvordan børnene vil blive påvirket af fordomme og stigmatiseringer. I interviewet spørger vi, hvordan de forstår det at være mønsterbryder:

“Og der er der jo mange af de her børn, som der tit bliver påstemplet, som der ikke kan blive til noget. [...] Så mønsterbryder for mig, det er også det der med, at man bryder det her image om, at de her minoritetsbørn måske ikke når så langt. Så ja, altså det synes jeg også er en meget relevant ting, det her med, at man skal bryde det her faktum om, at okay, bare fordi de ikke er lige så gode til dansk for eksempel, så er der stadig meget potentiale,” (Bilag 2, l. 655-664).

Citatet understreger, at de frivillige er af den opfattelse, at børnene, i tråd med Soeis kritik, mødes med lave forventninger og i deres ord bliver “påstemplet”, som nogen “der ikke kan blive til noget”. Det tyder altså på, at de frivillige ønsker at møde børnene med høje forventninger og bryde med forestillingen om, at man ikke kan blive til noget, hvis ens modersmål ikke er dansk. Under spørgsmålet om mønsterbrydere, siger en af de frivillige tilmed: “Ja, så for mig er mønsterbryder også det der med, okay, det her mønster, der er om, at man ikke når så langt, eller bare fordi man ikke kan det danske sprog lige så godt, så kommer man ikke langt. Så føler jeg, at det alligevel er noget stort, at man er færdig, eller er ved at færdiggøre en uddannelse i sådan et her samfund,” (Bilag 2, l. 645-648).

Ifølge Soei skal vi arbejde hen imod en bredere form for social retfærdighed, hvilket indbefatter “en omfordeling af anerkendelse, så dem med størst medborgerskabsunderskud får mere,” (Soei, 2022). Vi forstår det som en opfordring til at give anerkendelse i form af respekt, status og accept til de befolkningsgrupper, som føler sig marginaliserede eller ekskluderet kulturelt og socialt. De frivillige mener selv, at de skal bryde med stereotyper og ser det at være mønsterbrydere som at nå langt i uddannelsessystemet trods begrænsede dansk kundskaber. Det syn, tolker vi som, kan være med til at reproducere den gængse opfattelse af, hvad det vil sige at være mønsterbrydere, som, ifølge Soei, er i samfundet.

Udover at støtte børnene i at bryde med de udbredte stereotyper, anvender Sprogklubben også aktiviteten ‘filosofisk dialog’, hvor der er fokus på etiske dilemmaer: “[...] hvad er rigtigt, og hvad er forkert. Og sådan, jeg tror også vi forbereder dem på at komme ud i den virkelige verden,” (Bilag 2, l. 180-181). Det, som den frivillige forstår som ‘den virkelige verden’, beskrives som situationer, hvor de oplever ubehagelige hændelser i skolen eller på legepladsen. Det kan eksempelvis omhandle, hvorvidt det er okay at drille, lyve eller stjæle (Bilag 2, l. 206-208). Da vi besøgte og observerede Sprogklubben omhandlede den filosofiske dialog, hvornår man *har* et valg, og hvornår man *ikke* har ét. Børnene skulle i grupper diskutere om, hvorvidt det at sove og at slå er et valg eller ej (Bilag 5, l. 70-71, 96-100).

Dog tøver begge de frivillige i snakken om den filosofiske dialog, hvilket kan tolkes som om, at de måske er lidt usikre på, hvad de har af ansvar for at forberede børnene på. Når de bruger ordet “forberede”, antyder det, at de føler et ansvar for at vejlede eller træne børnene til fremtidige eller forventede situationer. Vi stiller spørgsmålstegn ved betydningen af, at de i indsatsen skal lære børnene ikke at lyve, stjæle eller mobbe. Der hersker en implicit antagelse om, at børnenes forældre ikke lærer dem disse værdier, eller at de ikke lærer dem i den almindelige skolegang. Vi tolker det som de underliggende, dominerende lave forventninger, der er til børnene på grund af deres racialiserede minoritetsbaggrund. Dog skal det bemærkes, at det ikke er en kritik af de frivilliges arbejde i Sprogklubben, men derimod af de sprogstimuleringsforløb, der udarbejdes af Syddansk Universitet, som indsatsen følger (2 Timer om Ugen (u.å.)). Forløbene skaber de strukturelle rammer og logikker for arbejdet med børnene, som paradoksalt reproducerer racial ulighed. De lave forventninger til børnene kan ses som en del af det europæiske projekt om at differentiere mellem det overlegne europæiske subjekt og ‘de andre’ (Rosa & Flores, 2017: 623).

I omtalen og dermed kategoriseringen af racialiserede grupper, retter Fatema os i løbet af interviewet fra at bruge kategorien ‘etniske minoriteter’ om børnene i Sprogklubben til ‘flersprogede’ børn (Bilag 1, l. 203-207). Desuden betoner Fatema, at det at være flersproget er en ressource (Bilag 1, l. 599-600); en holdning som de frivillige også deler (Bilag 2, l. 436-438). Det understøtter tilmed det synspunkt, Soei fremfører, som tidligere nævnt, om, at forventningerne er højere til majoriteten end minoriteten (Soei, 2022). Netop derfor skal diskursen om racialiserede minoriteter som “mønsterbrydere” brydes. Vi ser det som en tiltagende bestræbelse på at ændre den diskursive konstruktion – og dermed stigmatiserende kategoriseringer.

Delkonklusion

Med det racelingsvistiske blik på Sprogklubbens arbejde i den sociale indsats '2 Timer om Ugen' samt på sprogets betydning for inklusion af racialiserede befolkningsgrupper, er vi kommet frem til, at særligt betydningsfuldt er det europæiske, koloniale verdensbillede, som til stadighed dominerer i dag.

Vi fremanalyserer i ovenstående, at en af grundene til, at racialiserede minoriteter skal lære det danske sprog, bunder i at europæiske, 'hvide' sprog ses som overlegne i forhold til 'de andres' sprog. Udover at sproget kategoriseres på denne måde, bliver de forskellige befolkningsgrupper ligeså anset sådan og dermed opdelt i 'dem' og 'os'. Sprog og race er altså sammenfildrede kategorier, som man skal kigge på intersektionelt, ifølge den racelingsvistiske teori.

Ydermere anses det danske sprog som værende adgangsgivende til alting herunder uddannelsessystemet og dernæst arbejdsmarkedet. Alt sammen et middel til at blive en produktiv arbejdskraft for samfundet.

De obligatoriske sprogtest, som børnehaveklasse i folkeskolen skal tage, bliver et produkt af disse tankegange. Her bliver børnene målt og vejret ikke blot på, hvor gode danskundskaber, de besidder, men hvor villige de er til at lade sig integrere. Selvom testene er udarbejdet på baggrund af den nordiske lighedstanke om en ensartet befolkning både sprogligt og kulturelt, ender disse tværtimod med at ignorere essentielle forskelligheder og vilkår for at lære sproget.

Til trods for løftet om inklusion i Danmark ved at evne det danske sprog, overskygges de egentlige konsekvenser, det har for individerne. Uanset hvor meget de frivilligt engagerer sig og 'mestrer' sproget, hersker der stadigvæk en barriere; en indre grænse typisk i form af fysiske kendetegn, for, hvornår de bliver inkluderet af majoriteten. Sprog er derfor indbegrebet af et paradoks, som både inkluderer og ekskluderer, hvilket også kom til syne i vores deltagerobservationer af Sprogklubben i '2 Timer om Ugen'.

'2 Timer om Ugen's Sprogklub kan ses som et produkt af de underliggende racistiske logikker, som den europæiske, koloniale tankegang medfører. Disse logikker præger de institutionelle rammer, som indsatsen arbejder inden for, hvilket vi vil have som fokus i nedenstående diskussion.

Diskussion

Netop hvordan velfærdssamfundet og institutionelle politikker præger indsatsen '2 Timer om Ugen's arbejde samt, hvad der ligger bag disse logikker, vil vi undersøge nærmere. Helt specifikt vil vi diskutere, hvordan velfærdsracismen, gennem doktrinære- og institutionelle politikker, skaber værdihierarkier i det danske samfund samt, hvordan den folkelige racisme reproducerer social ulighed gennem diskurser.

Velfærdsracismen, som redegjort for i teori afsnittet, er først og fremmest et middel til at inddеле befolkningsgrupper i eksempelvis statsborgere og ikke-statsborgere, førsterangs- og andenrangs statsborgere samt europæiske- og ikke-europæiske borgere. Ifølge Fabio Perocco, er disse differentieringer typisk knyttet til de lagdelinger, der findes på arbejdsmarkedet (Perocco, 2022: 3).

Grundet den gennemgående og strukturelle racisme i det moderne samfund, bliver velfærdsracismen ved med at leve. Konstitueret af racismen skaber kapitalismen et materielt og socialt dominansforhold mellem racer, klasser og køn, hvilket legitimerer social ulighed (ibid.: 15-16). Racisme og 'race', som central faktor på både socialt, kulturelt og politisk plan, er en så integreret del af det moderne samfund, at det ukritisk bliver accepteret – og derved bliver de racemæssige skel og uligheder forstærket (ibid.: 17, 15, 13-14).

Ifølge Peter Hervik findes der hverken en fælles offentlig indrømmelse af dansk racediskrimination eller en erkendelse af den flerkulturelle virkelighed (Hervik, 2001: 47). Det er altså blevet så dybt forankret i vores samfundsstruktur, at vi ikke stiller spørgsmålstejn ved det. Det kan bl.a. ses i arbejdet med at lære børnene i Sprogklubben dansk for at kunne tilpasse sig det danske uddannelsessystem og senere bidrage til samfundet. Til trods for den gode intention om at inkludere dem gennem sprog, så er det med til at reproducere fordommen om, at de er underlegne i forhold til den danske majoritetsbefolkning.

Koblingen mellem race og socialpolitik skyldes det faktum, at velfærdsstatens fremkomst skete i forbindelse med kapitalisme og imperialism (Perocco, 2022: 9). Velfærdsstatens økonomiske forudsætninger er nemlig baseret på århundredes kolonialisme, hvor den tvungne underudvikling af koloniserede lande muliggjorde velfærdsstatens udvikling i vestlige lande (ibid.). I mange årtier har velfærdssystemer grundlæggende været 'hvide' i den forstand, at de er udviklet af og til den hvide majoritet (ibid.: 14). Det kom til at betyde stor overlegenhed til denne del af befolkningen og dermed underlegenhed hos de racialiserede befolkningsgrupper.

Som eksemplificeret ovenfor hersker et paradoks i, at de gode intentioner om inklusion skaber værdihierarkier.

Et stort fokuspunkt i *Racism in and for the Welfare State* (2022) er rettigheder til sociale ydelser. En af grundene til, at afroamerikanere i USA ikke skulle modtage lige så mange ydelser som hvide, bunder, ifølge Perocco, i forestillingen om, at de har en lavere levestandard (Perocco, 2022: 15). Racedoktrinen har over tid produceret et billede af koloniserede mennesker som naturligt underlegne, dovne og primitive samt med manglende vilje og beslutsomhed. En diskurs, som stammer fra den koloniale ideologi, og en diskurs, der til stadighed hersker i velfærdsracismen (ibid.: 22, 16). Her bliver danskere og ikke-danskere, som Hervik formulerer det, konstrueret som hinandens modsætninger; førstnævnte omtalt i positive vendinger og sidstnævnte som truende, fremmedgrupper (Hervik, 2001: 44).

Forskere og politikere har tidligere troet, at globalisering ville udslette etniske forskelligheder, hvilket har forstærket det særegent nationale og dermed styrket forestillingen om det homogene samfund (Hervik, 2001: 44). Rosa og Flores fremhæver ligeledes, at “working-class whiteness becomes an embodiment of the ‘good ethnic citizen’ in contrast to problematic racial Others,” (Rosa & Flores, 2017: 638). Som vi pointerer i analysen, hersker diskursen om ‘os’ og ‘dem’ stadig i dag til trods for, at racialiserede minoriteter lærer det danske sprog og bidrager økonomisk til samfundet. De bliver aldrig set som en fuldbyrdet del af det danske samfund, fordi det nationalistiske projekt har gjort kulturel anderledeshed til sin mærkesag (Hervik, 2001: 47).

Ydermere bliver racialiserede minoriteter mødt med mistænksomhed om velfærdsmisbrug (Perocco, 2022: 22). Det skaber en frygt hos den hvide, majoritet om, at velfærdsstaten ikke holder stand, og at de offentlige ressourcer til dem selv bliver utilstrækkelige (ibid.: 23). I denne forbindelse refererer Perocco til en meget udbredt påstand om, at immigranter medfører langt højere sociale udgifter end deres økonomiske bidrag: “in other words, that immigrants consume more than they contribute to public resources,” (ibid.). Accepten af denne påstand muliggør vedtagelsen af velfærdsrestriktioner på bekostning af de racialiserede minoriteter (ibid.). Disse kategoriseringer og fordomme er dermed med til at skabe sociale værdihierarkier i samfundet.

Ydermere refererer Perocco til den amerikanske politolog, Robert Lieberman (1998), der observerede en skarp racemæssig skillelinje i det amerikanske velfærdssystem: “On one side are the white workers, recipients of a fairly generous welfare state through social security and social insurance programmes; on the other side the Black workers, recipients of public

assistance programmes for the poor, local and race-specific,” (ibid.: 14). Det bliver altså helt tydeligt, hvordan diskursive værdihierarkier skaber materielle uligheder i forhold til social sikkerhed og modtagelse af velfærdsydelser.

Et eksempel på hvordan man kan se en tydelig etnisk favorisering er i kriterierne for rettighederne til modtagelse af sociale ydelser. Immigrantstatus var og er afgørende for velfærdsrettigheder, hvilket efter Anden Verdenskrig blev et udbredt princip i mange lande (ibid.: 11). Eksempelvis indførte Frankrig kriteriet om nationalitet (ibid.: 7). I Norge mente Fremskridtspartiet, at sociale udgifter skulle være forbeholdt ‘autentiske’ nordmænd, og i Danmark så man lignende tendens: “starting from the 2000s there has been a progressive and bluntly nationalistic narrowing of social protection for immigrants,” (ibid.: 8).

Mens den historiske farveblindhed diskriminerede i sit forsøg på ikke at gøre forskel på mennesker, har den mere aggressive kulturalistiske diskurs, der dominerer i dag, som søger mod en ensrettet og homogen befolkning, bevidst nægtet at inkludere racialiserede minoriteter som en del af kategorien ‘os’ (Hervik, 2001: 49). Den britiske sociolog, Stuart Hall, argumenterer mod at se den homogene, nationale identitet som et naturligt fænomen, men derimod som en nationalistisk, diskursiv praksis, der søger at skabe og vedligeholde myten om den kulturelle homogenitet (ibid.: 44). Som pointeret i analysen, fremhæver Fatema at opdelingen af ‘dem’ og ‘os’ ikke er sundt for et samfund, og netop denne adskillelse er med til at forstærke fordomme og er dermed afgørende for, hvem der inkluderes og ekskluderes i et samfund.

Udover at kriterierne til sociale ydelser i mange lande er nationalitet, er muligheden for statsborgerskab netop blevet skærpet: “[...] the progressive restriction of citizenship – a prerequisite to access welfare provisions – emphasised the exclusion of foreigners from social benefits,” (Perocco, 2022: 12). At begrænse muligheden for statsborgerskab gør det endnu sværere for racialiserede minoriteter at få adgang til velfærdsydelser, hvilket igen reproducerer værdihierarkierne og dermed den sociale ulighed. Immigrantkontrol og velfærd gennem nationalitet og race muliggør dermed nægtelse af sociale ydelser til racialiserede minoriteter, hvilket langt hen ad vejen accepteres, som tidligere pointeret i diskussionen (ibid.: 5, 11).

En af Peroccos pointer, som vi vurderer som særlig vigtig, er følgende: “[...] states use welfare systems as a tool to manage and control migrations,” (ibid.: 27). Et eksempel på, hvordan styring af migranter forankres, er ved at tildele *nogen* immigranter statsborgerskab og nægte *andre* (ibid.: 28). Forestillingen om homogenitet bliver altså “det organiserende princip for

udvælgelse af kriterierne for inklusion og eksklusion,” (Hervik, 2001: 44). Dog påpeger Perocco, at det virkelige mål med sådanne politikker ikke er en fuldkommen udelukkelse af immigranter, men derimod en forværring af migrationsvilkårene: “The real goal is not zero immigration, but rather zero rights immigration,” (Perocco, 2022: 27). Dette tydeliggør vores pointe fra analysen, at til trods for at man lærer og mestrer det danske sprog, bliver man stadig ikke anset som dansker, og dermed bliver ens sociale rettigheder svækket.

I bestemmelsen af hvem der kan opnå statsborgerskab, er sproglige færdigheder en essentiel faktor, som bliver målt og vejret, hvilket tilmed er en af analysens hovedpointer: “Charters of values, reception and integration contracts, language and civic education tests that have proliferated in last years, established adherence to the values and knowledge of the language of the destination countries as a necessary prerequisite for a residence permit and the fruition of basic rights,” (ibid.: 30-31). Sprog- og statsborgerskabsprøver er altså definerende for, hvordan befolkningsgrupper værdisættes og dermed, hvilke rettigheder de har. Som Drangland fremhæver ses i dag en forskelsbehandling i sprogtestkravene for permanent opholdstilladelse, hvor EU-borgere samt Norge, Lichtenstein og Island er undtaget. Implicit ses en større anerkendelse af og tiltro til hvide europæere fra disse lande, hvor der stilles højere krav til ikke-europæiske, ikke-hvide migranter. Det eksemplificerer den strukturelle racisme, der er underliggende i velfærdsstaterne.

Som Drangland pointerer, anvender arbejdsgivere i stigende grad både sprog- og kvalifikationskompetencer til immigranter som udvælgelseskriterie på arbejdsmarkedet. Der er samtidig sket et fald i værdien af det talte sprog af “non-native speakers”, hvilket forudsætter en idealiseret ”(white) native speaker”. Sprogkrav stillet af arbejdsgivere bruges til at udvælge, hvem der er ‘passende’ til jobbet (Drangland, 2024: 15). Videre understreger Drangland, at disse krav bliver symbolske markører for godt medborgerskab og et udtryk for underliggende (nationalistiske) ideologier (ibid.: 10). Dermed kan sprogtestene i folkeskolen ses som en sikring af, at racialiserede minoritetsbørn tilpasser sig majoritetens værdier. Det bliver et individualiseret problem og minoriteternes eget ansvar, hvilket Aydin Soei argumenterer for skal være et fælles anliggende, som fremhævet i analysen.

Opdelinger af befolkningsgrupper og værdihierarkier går dog ikke uden konsekvenser. For hvide europæere, betyder adgangen til en førsteklases velfærdsstat mulighed for social mobilitet, styrkelse af den kollektive race- og klasseidentitet, hvor det derimod for racialiserede minoriteter har konsekvenser af at blive ekskluderet og socialt marginaliseret (Perocco, 2022:

15). Som vores analyse tilmed peger på, er de negative virkninger af institutionelle politikker for immigranter noget anderledes end, hvordan det bliver fremstillet: “Regardless of the pretentious philosophies of integration flaunted in institutional settings, the concrete experience of immigrants has generally been marked by a string of racist discrimination and practices,” (ibid.: 34). De ‘underlegne’ racer skal arbejde hårdere for at udvikle og forbedre deres muligheder (ibid.: 15) bl.a. ved at opfylde sprogtestkravene; krav som ikke stilles til majoriteten. Som vores empiriske data peger på, beskriver Fatema forældrene som magtesløse, og vi ser særligt én forældre med bekymring om, at hans søn skal gå 0. klasse om, hvis han ikke består testen. Forældrene er altså ivrige for at sende deres børn i Sprogklubben, da de godt ved, at det er en nødvendighed, at de skal arbejde hårdere og kunne det danske sprog hurtigt i livet for at forbedre deres muligheder i samfundet. At de skal tilpasse sig majoritetens samfund er altså præget af racediskriminerende praksisser.

Alle disse måder at skabe sociale klasse- og raceopdelinger bunder i en kolonialistisk ideologi, der til stadighed hersker både på det doktrinære- og institutionelle niveau samt på folkeligt plan: “Colonialism constituted the historical and material foundation of racism: if Europe was the cradle of racism, its parent was colonialism,” (ibid.: 16). Som nævnt i teori afsnittet, er velfærdsracisme bl.a. et strukturelt fænomen, der skyldes en kolonial og racemæssig rod i velfærdsstaten (ibid.: 2). Eksempelvis er de svækkede sociale rettigheder i det globale syd – en konsekvens af århundredes kolonial dominans – grunden til, at immigranter søger mod europæiske lande med målet om bedre vilkår (ibid.: 23).

Den raciale doktrin søger altså at etablere og opretholde en hierarkisering i samfundsstrukturen baseret på forskelle i opfattelser af køn, race og klasse. Velfærdsracisme bunder ikke i uvidenhed eller frygt, ifølge Perocco, men er derimod et strukturende fænomen, der skyldes velfærdsstrukturens dybe rødder i racismen, som breder sig fra toppen til bunden af samfundet (ibid.: 18-19). Et eksempel på dette, er Fatemas oplevelse med kvinden ved busstoppestedet, som er fordomsfuld om hendes sprogkompetencer baseret på hendes fysiske kendetegn som tørklæde og hudfarve. Hierarkiseringen lever altså til stadighed i samfundet.

Ydermere påpeger Perocco, at den sociale arbejdsdeling mellem klasser er produceret af kolonialismen og opstået ved kapitalismen (ibid.: 16). En af hans hovedpointer, som vi tolker det, er følgende: “[...] racism is born in, with and for capitalism,” (ibid.: 17). Fordi kapitalisme er grundstenene til velfærdsstater, og racisme er sammenfiltret i kapitalismens differentiering af mennesker, er racisme dermed uundgåeligt i de vestlige velfærdssystemer.

Neoliberalismens logik trækker ligeså på en race-civilisatorisk diskurs. Grænsedragningerne mellem samfundsgrupper er ideologien med til at kategorisere som 'de frie' og 'de ufrie' og de 'fortjente' og 'ufortjente' (ibid.: 21). Igen et eksempel på 'os' og 'dem', som vi pointerer i analysen. At lære dansk kan derfor ses som et middel til at ændre social værdistatus fra 'ufortjent' til 'fortjent': "Despite its rhetoric of colour-blind market competition, the neo-liberal state is a racist state, committed to violently maintaining a racial ordering of labouring and surplus populations," (ibid.). Den historiske farveblinde tilgang, hvor man ignorerer forskellighed for at undgå at diskriminere, hersker altså stadig idag, ifølge Hervik (Hervik, 2001: 41). På trods af det, bliver der alligevel skabt eksplicitte racemæssige forskelle, som opretholder et værdihierarki.

Sociale indsatser, såsom '2 Timer om Ugen', der har til formål at inkludere racialiserede minoriteter, arbejder altså inde for bestemte samfundsmæssige rammer. Vi kan tydeligt se, at den underliggende velfærdsracisme, der har rødder i den koloniale opdeling af befolkningsgrupper, er strukturerende for indsatsens arbejde. Det at lære børnene det danske sprog og kultur, med formålet om at bidrage til samfundet, og ligeså frygten for det omvendte, bunder i den neoliberalistiske og kapitalistiske ideologi.

Konklusion

Formålet med dette bachelorprojekt var fra start af at undersøge, hvilken betydning sprog og race har for in- og eksklusion af racialiserede minoriteter i det danske samfund. Som arbejdsprocessen skred frem, blev vi opmærksomme på vigtigheden af at forstå samspillet mellem sprog og race inden for både historiske, koloniale samt nutidige, velfærdsmæssige rammer.

Vores empiriske udgangspunkt er interviews med og deltagerobservationer af indsatsen '2 Timer om Ugen's initiativ, Sprogklubben. Racialiserede minoritetsbørn i alderen 6-7 år er her en del af et sprogstimuleringsforløb på 6 måneder. Gennem leg og filosofisk dialog er målet at udvikle og afprøve nye metoder til at styrke børnenes dansksproglige kompetencer, og senere hen deres uddannelse og bidrag til samfundet.

I den tematiske analyse af empirien anvender vi teorien om racelinguistik, som Jonathan Rosa og Nelson Flores belyser, Anne Dranglands forskning om sprog- og statsborgerskabstest samt Peter Herviks pointer om farveblindhed og den nordiske lighedstænkning.

Vores analyseresultater peger især på, at forståelse af sprog og race er dybt forankret i den koloniale historie, hvor der differentieres mellem de underlegne, ikke-hvide europæere og de overlegne, hvide europæere. Der ses særligt en etnisk favorisering ved skærpede sprogkrav for mennesker fra 'farvede' lande, hvorved kravene bliver et organiserende middel til in- og eksklusion af bestemte befolkningsgrupper. De høje sprogkrav kan dog have negative konsekvenser for følelsen af magtesløshed, social og økonomisk usikkerhed samt marginalisering. Sprogkompetencer bliver altså anset som altafgørende for racialiserede minoriteters deltagelse i det danske samfund.

En historisk farveblindhed dominerer til stadighed i dag, hvor der ikke tages højde for menneskers forskellige forudsætninger for at tillære et sprog. Udover sprogkompetencer måles racialiserede minoriteters vilje til at integrere sig i folkeskolernes obligatoriske sprogtest, da det bliver anset som et individuelt ansvar at lære sproget. Netop dette er en af grundene til, at '2 Timer om Ugen' arbejder med begrebet *inteklusion*, da *integration* af minoriteterne kræver *inklusion* fra majoritetens side. Der hersker nemlig både nogle ydre forventninger men også ens eget ønske om at lære sproget.

Til trods for at racialiserede minoriteter faktisk mestrer sproget og bidrager økonomisk til samfundet, bliver de til stadighed set som anderledes bl.a. grundet fysiske kendetegn. Ønsket

om et homogent samfund, der er både sprogligt, kulturelt og økonomisk ens, bunder bl.a. i den nordiske lighedstanke. Dog fremhæves det, at det ikke er mere end en myte.

Sprogkravene og –standarderne er et udtryk for de racistiske samfundsstrukturer, som opstår i den øverste del af samfundet. Her peger projektets diskussion, som tager udgangspunkt i Fabio Peroccos forskning om velfærdsracismen, på, at den moderne verden er dybt formet af globaliseringen og af den europæiske kolonialisme.

Racisme og 'race' er en central faktor på både socialt, kulturelt og politisk niveau. Det er en så integreret del af det moderne samfund, at det ukritisk bliver accepteret. Velfærdsracisme konstitueres gennem politikker og praksisser på institutionelt niveau, hvor majoriteten og minoriteten tildeles forskellige sociale rettigheder. Restriktionerne bunder særligt i en frygt for, at de misbruger den danske velfærd. Velfærdssystemer er nemlig udviklet af og til den hvide majoritet. Det har konsekvenser for den folkelige, racistiske diskurs, som er med til at reproducere værdihierarkier og social ulighed i samfundet.

Til trods for den gode intention som at inkludere minoriteter, bliver '2 Timer om Ugen' et produkt af de institutionelle rammer, de arbejder indenfor. Der hersker et paradoks i, at sprog både inkluderer og ekskluderer og helt essentielt er, at sprog og race er viklet ind i historiske og nutidige konstruktioner af nationer og medborgerskab.

Litteraturliste

Bøger

Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (2015). *Kvalitative metoder – en grundbog* (2. udg.), København: Hans Reitzels Forlag

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Interview – Introduktion til et håndværk*, (2. udg.), København: Hans Reitzels Forlag

Lagermann, L. & Khawaja, I. (2022). *Gode intentioner er ikke nok - opgør md fem myter om racisme, diversitet og etniske minoriteter i pædagogisk praksis*, Danmark Psykologisk Forlag

Sørensen, A. (2012). *Kritisk teori* i M. H. Jacobsen, K. Lippert-Rasmussen & P. Nedergaard (eds.): *Videnskabsteori [Theory of science]*, København: Hans Reitzel [online]
https://www.academia.edu/6139059/Asger_S%C3%B8rensen_7_Kritisk_teori_7_Critical_theory_in_M_H_Jacobsen_K_Lippert_Rasmussen_and_P_Nedergaard_eds_Videnskabsteori_Theory_of_science_K%C3%B8benhavn_Hans_Reitzel_2nd_ed_2012_p_245_87

Forskningsartikler

Drangland, K. A. (2024). *Speaking Racism – Raciolinguistic Frontiers, Worth and Belonging in the Governing of Refugees in Norway*, Geopolitics, Taylor & Francis Group, LLC.

Hervik, P. (2001). *Lighedens diskrimination*, Nordic Journal of Human Rights

Kousholt, D. & Juhl, P. (2023). *Etiske fordringer og dilemmaer i forskning med børn og familier - Situeret etik i praksisforskning*, Tidsskrift for kritisk samfundsforskning – Årgang 51, nr. 2, Nordiske Udkast

Larsen, J. F. & Jensen, S. Q. (2014). *Unge etniske minoriteter og nudanskhed – lejre, identitetsarbejde og dobbelte bevidstheder*, Dansk Sociologi

Olwig, K. F. (2008). *Integration mellem forestillede og glemte fællesskaber: tilfældet Danmark*, Norsk Antropologisk Tidsskrift

Perocco, F. (2022). *Racism in and for the Welfare State, Marx, Engels, and Marxisms*, Palgrave Macmillan

Rosa, J. & Flores, N. (2017). *Unsettling race and language: Toward a raciolinguistic perspective*, Stanford University & University of Pennsylvania, Language in Society

Artikler

Soei, A. (4. juni 2022). *Den lange kamp imod dansk diskrimination*, Politiken

Rapporter

Institut for Menneskerettigheder (26. november 2023). *Oplevet etnisk diskrimination i Danmark*

Jørgensen, C. & Münster, L. G. (2015-2016). *Forskningsbaseret undersøgelse af frivilliges samvær med børn af anden etnisk baggrund end dansk i organisationen - 2 Timer om Ugen*, University Collage Lillebælt

Internetsider

Cambridge Dictionary (u.å.). *BAME*. Lokaliseret d. 16. maj 2024 på:

<https://dictionary.cambridge.org/da/ordbog/engelsk/bame>

Fonden for Socialt Ansvar (u.å.). *2 Timer om Ugen*. Lokaliseret d. 3. marts 2024 på:

<https://socialtansvar.dk/indsats/2-timer-om-ugen/>

LinkedIn (u.å.). *Peter Hervik*. Lokaliseret d. 20. maj 2024 på:

<https://www.linkedin.com/in/peter-hervik-4592373b/>

Penn Graduate School of Education, University of Pennsylvania (2024). *Nelson Flores Professional Biography*. Lokaliseret d. 20. maj 2024 på:

<https://www.gse.upenn.edu/academics/faculty-directory/flores>

ResearchGate (u.å.). Fabio Perocco. Lokaliseret d. 25. Maj 2024 på:

<https://www.researchgate.net/profile/Fabio-Perocco>

Retsinformation (7/2-2020). *Vejledning til bekendtgørelse om obligatoriske sprogprøver i grundskolen*. Lokaliseret d. 7. maj 2024 på:

<https://www.retsinformation.dk/eli/retsinfo/2020/9072>

Stanford Graduate School of Education (u.å.). *Jonathan Rosa Biography*. Lokaliseret d. 20. maj 2024 på: <https://ed.stanford.edu/faculty/jdrosa>

Universitetet i Bergen (u.å.). *Kari Anne Klovholt Drangsland*. Lokaliseret d. 20. Maj 2024 på: <https://www.uib.no/personer/Kari.Anne.K.Drangsland>

2 Timer om Ugen (u.å.). *Sprogklub: en bæredygtig indsats*. Lokaliseret d. 21. maj 2024 på: <https://www.2timeromugen.dk/sprogklub>

2 Timer om Ugen (u.å.). *Vores indsats*. Lokaliseret d. 21. maj 2024 på: <https://www.2timeromugen.dk/>

Bilagsoversigt

Bilag 1: Interview med Fatema

Bilag 2: Interview med de frivillige

Bilag 3: Interview med forælder 1

Bilag 4: Interview med forælder 2

Bilag 5: Lauras feltnoter af Sprogklubben

Bilag 6: Ibens feltnoter af Sprogklubben

Bilag 7: Illustration